

Не толькі поле бою.
Пра што будзе
новая стужка
"Беларусьфільма"

13

Калі творчасць
не проста хобі: чым
здзіўляе выстава
"Чатыры асобы"

12

Мая заповітная
мара – зрабіць
мастацтва
блізкім да
самага
шырокага
кола нашых
суайчыннікаў.

ЯЎГЕН ШУНЕЙКА

5

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 29 (1625)

28 ліпеня 2023 г.

КУЛЬТУРА

► Зберагчы памяць разам

Нацыянальная акадэмія навук прэзентавала трэцюю кнігу серыі "Народны летапіс Вялікай Айчыннай вайны: успомнім усіх!". У выданні прадстаўлены ўспаміны і дакументальныя матэрыялы, сабраныя ў Інстытуце гісторыі падчас аднайменнай акцыі.

Кніга разлічана на шырокае кола чытачоў: прафесійных гісторыкаў, выкладчыкаў навучальных устаноў, настаўнікаў сярэдніх школ, студэнцкую і вучнёўскую моладзь, рэкамендуецца для выкарыстання ў навукова-даследчай рабоце, навучальным і педагагічным працэсе.

Праект "Народны летапіс Вялікай Айчыннай вайны: успомнім усіх!" ініцыявалі ў 2020 годзе для ўвекавечвання памяці пераможцаў. Акцыя ажыўіла пошукавую працу, актывізавала збор звестак на месцах. У Інстытут гісторыі паступілі матэрыялы з сямейных архіваў, успаміны, навукова-даследчыя работы, копіі дакументаў, біяграфіі. Супрацоўнікі Цэнтра ваеннай гісторыі Беларусі сістэматызавалі, прааналізавалі і падрыхтавалі іх да публікацыі.

► Праўдзівая камедыя

Здымкі поўнаметражнага камедыйнага фільма "Кіношнікі" стартавалі на Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм".

Праект стане дэбютам у поўным метры маладога рэжысёра Кірыла Халецкага. Яго карціна распявае пра дваццацігадовага хлопца, які пасля навучання па размеркаванні трапіў на кінастудыю і марыць зняць аўтарскую стужку. Гэта справа выяўляецца не такой лёгкай, як хлопцу падавалася раней. Таксама ў карціне будзе любоўная лінія. Заркануцца і іншыя сучасныя тэмы, такія як штучны інтэлект і анлайн-навучанне. Прам'ера адбудзецца ў студзені-лютым 2024 года.

Прыцягальнасць роднай зямлі

Унутраны турызм апошнія гады набірае абароты. Беларусы знаходзяць новыя пункты на карце роднай краіны. На радасць падарожнікам адкрываюцца пасля рэканструкцыі гістарычныя пабудовы, з'яўляюцца аб'екты размяшчэння і сувенірныя крамы, ладзяцца яркія брэндавыя імпрэзы.

Наперадзе – каравай-фэст "Бацькава булка" ў Свіслачы, "Іўеўскі памідор", "Шлях Цмока" ў Бярэзінскім запаведні-

ку і мноства іншых падзей. Нямала гасцей сёння з'язджаецца на фестываль Viva Braslav на беразе Дрывяты. Напярэдадні падзеі "К" пабывала ў Браславе (на здымку) – і прапануе паразважаць аб патэнцыяле самага вядомага курорта рэспублікі і аб тым, як культурныя і звычайныя гараджане ўплываюць на турыстычную прыцягальнасць сваіх мясцін.

Жнівень жне і танчыць – у культуры багацця досыць

Працяг на стар. 14

стар. 11 ►

“Мы, беларусы, з вялікай павагай ставімся да папярэднікаў, на плечы якіх абапіраемся, умацоўваючы і развіваючы сваю дзяржаўнасць. І робім усё, каб самі стаць надзейнай апорай дзецям і ўнукам. Мы заўсёды былі астраўком бяспекі і надзейнай апорай для ўсіх міралюбівых людзей. Паверце, Беларусь будзе заўжды такой”.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Вам адказвае міністэрства

“Чаму праграма па класе фартэп’яна такая, што дзеці не могуць яе засвоіць? Пасляку ж набіраюць усіх, хто прыйшоў! І часта гэтыя дзеці не маюць інструмента, а калі і маюць, проста не займаюцца! Узровень вельмі ўпаў, але праграма завоблачная! Метадысты, перагледзьце праграму! Бо горад, пасляк і вёска адрозніваюцца колькасцю дзяцей. Адаведна і конкурс не той, ды яго і няма. Журналы ліпавыя! Усё, што напісана ў іх, на 2% праўда! Навошта запяўняць усю старонку быццам сыгранымі творами, калі дзіця часам за год з трыма ледзь спраўляецца?”

Ганна Саладуха*.

прадметаў, вучэбных дысцыплін, адукацыйных галін, тэм на павышаным узроўні, выдасца пасведчанне пра дадатковую адукацыю дзяцей і моладзі.

Выпускнікі ДШМ, як правіла, працягваюць атрымліваць адукацыю ў ўстановах сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі ў сферы культуры.

Адукацыйны працэс у ДШМ ажыццяўляецца ў адпаведнасці з тыповымі вучэбнымі планами, тыповымі вучэбнымі праграмамі, індывідуальнымі праграмамі дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі.

Тыповыя вучэбныя праграмы ДШМ (далей — Тыповыя праграмы) распрацоўваюцца Міністэрствам культуры сумесна з арганізацыямі, якія ажыццяўляюць навукова-металічны забеспячэнне дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі ў сферы культуры, і зацвярджаюцца Міністэрствам культуры.

Тыповая праграма з’яўляецца тэхнічным нарматыўным прававым актам і вызначае мэты і задчыя вучэбныя адукацыйныя галіны, тэм, вучэбных прадметаў, вучэбных дысцыплін адпаведнага профілю, узроўні іх вывучэння, тэрмін атрымання дадатковай адукацыі, вучэбна-тэматычны план, час на вывучэнне адукацыйных галін, тэм, вучэбных прадметаў, вучэбных дысцыплін, вылі заняткаў, рэкамендаваныя формы і метады навучання і выхавання пры рэалізацыі адукацыйнай праграмы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, акрамя яе рэалізацыі ў ДШМ.

Тыповыя праграмы ДШМ па вучэбным прадмеце “Музычны інструмент (фартэп’яна)”, зацвярджаныя пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 10.08.2017 № 53, распрацаваны ў адпаведнасці з тыповым вучэбным планам ДШМ кірунку дзейнасці “Музычны” інструментальнага адрознення для 7-гадовага і 5-гадовага тэрміна навучання.

Асноўнымі формамі ўліку спецыялізацыі навучэнцаў з’яўляюцца бачыцца (паўрочная, тэматычная) і выніковая (пераводныя і выпускныя экзамены) атэстацыі.

Атэстацыя навучэнцаў ДШМ рэгулюецца пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 25 ліпеня 2022 г. № 59 “Аб правядзенні атэстацыі навучэнцаў у дзіцячых школах мастацтваў”.

Прымаючы да ўвагі выкладзенае вышэй, паведамляем, што дзейным заканадаўствам не прадугледжаны іншыя ўмовы забеспячэння адукацыйнага працэсу ў ДШМ для дзяцей, якія пражываюць у сельскай мясцовасці.

Разам з тым Палажэннем прадугледжана, што ДШМ на падставе тыповых вучэбных планаў, тыповых вучэбных праграм могуць распрацоўваць індывідуальныя праграмы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, якія вызначаюць асаблівасці атрымання дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі апарнымі навучэнцамі, навучэнцамі з ліку асоб з асаблівасцямі псіхіфізічнага развіцця, а таксама навучэнцамі, якія па ўважливых прычынах не могуць пастаянна ці часова наведаць заняткі (уроки). Індывідуальныя праграмы зацвярджаюцца кіраўніком ДШМ.

Далаткова паведамляем, што ў адпаведнасці са службовымі абавязкамі, усталяванымі выпискам 28 Азідна-на кваліфікацыйнага даведніка пасад служачых, зацвярджанага пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 29 ліпеня 2020 г. № 69, настаўнік ДШМ абавязаны забяспечваць узровень адукацыі навучэнцаў, адпаведны патрабаванням дзяржаўнага адукацыйнага стандарту, якаснае і ў поўным аб’ёме выкананне вучэбных планаў і вучэбных праграм, вестці ўстаноўленую планавую і ўлікова-справядлівую дакументацыю.

Кантроль за якасцім выкананням службовых абавязкаў работнікаў ажыццяўляе кіраўніцкі ўстанова адукацыі або асоба, упаўнаважаная ім.

Такім чынам, у адрозненне ад турковай работы, галоўнай задачай якой з’яўляецца занятасць непаўналетніх у вольны час, навучэнне ў ДШМ накіравана на ажыццяўленне адукацыйнага працэсу, які ўключае ў сябе мэтанакіраванае навучэнне па вучэбных праграмах і планах, з мэтай засваення прадметаў на павышаным узроўні.

Разам з тым па прычыне адсутнасці інфармацыі пра ўстаноў адукацыі і населены пункт у выкладзеным пытанні, накіраваным у газету “Культура”, правярць факты не ўяўляюцца магчымымі.

Хто самы спрытны весялун?

Фестываль гумару “Аўшчюкі-2023”, арганізатарамі якога з’яўляюцца Гомельскі аблвыканкам сумесна з Калінкавіцкім райвыканкамам, адбудзецца 28 і 29 ліпеня. Гэтым разам ён пройдзе пад назвай “Малыя Аўшчюўскія гульні”, бо тэматычна звязаны са спортам.

Сёння ўвечары ў рамках фестываля запланаваны выступленні творчых калектываў у сельскіх клубах аг. Малыя Аўшчюкі, Вялікія Аўшчюкі, Сырод, Каплічы, Бабровічы, Дудзічы, Юравічы. Заўтра ж, 29 ліпеня, удзельнікі і госці з’явіцца ў аграгарадку Малыя Аўшчюкі.

Прысутным чакае мноства падзей: адкрыццё памятнага знака “Аўшчюўская кветка”, праходжанне аўшчюўскай мытні і пазелкі на аўшчюўскім таксі, сельскагаспадарчых латарэй і, вядома ж, спартыўныя спаборніцтвы. Усё паказана на тое, што фестываль будзе яркім і запамінальным.

Пасля святагана адкрыцця гасцей запрасяць конкурсна праграма: прадуццёвыя тэматычныя папярэдачкі і праграм калектываў-удзельнікаў і індывідуальных выканаўцаў, а таксама выступленне заслужанага лавуцы Рэспублікі Беларусь “Беларускі дзяржаўны ансамбль «Песніры»”.

Вечарам усіх чакае забаўляльны блок “Кавер. Хор. Шоу”, дзе выступіць амаўскія калектывы Гомельскай вобласці, і на завяршэнне — святачы фееверк.

Добры настрой забяспечыцца ўсім! Нездарма ж аграгарадок Малыя Аўшчюкі называюць беларускай сталіцай гумару.

Музей — дзецям

У Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з сэрды па нягледзе працуе асобная прастора для самых юных наведвальнікаў — “Музей для дзяцей”.

Тут праходзіць музейна-педагагічная заняткі і лекцыі для школьнікаў, арганізуюцца майстар-класы і інтэрактыўныя праграмы для дзяцей для іх бацькоў, а яшчэ — творчыя сустрэчы, канцэрты, конкурсы і іншыя мерапрыемствы адукацыйнага і рэкрэацыйнага характара.

У чаканні гасцей

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўлення і аддзелаў міністэрства адбылася. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Дзялячыся ўражаннямі ад рабочых паездак па краіне, міністр звярнуў увагу на неабходнасць размяшчэння ў грамадскіх аб’ектах рэкламы ўстаноў сферы культуры і паслуг, якія яны прадстаўляюць, каб павысіць зацікаўленасць грамадзян. Таксама былі разгледжаныя пытанні папраўчкі да Гульніў краін Садружнасці Незалежных Дзяржаў, якія пройдць у Мінску з 4 па 14 жніўня, і да Дня беларускага пісьменства, які сёння будзе адзначацца ў Гарадку з верасня.

А з 19 па 24 верасня ў Мінску пройдзе IV Фестываль беларускай свету. Арганізатарамі мерапрыемства выступіаюць Міністэрства культуры і Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур пры садзейнічанні Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей і Міністэрства замежных спраў. Агульная колькасць удзельнікаў фестываля з ліку беларусаў замежжа складзе каля 250 чалавек, свой ўзел пацвердзілі прадстаўнікі Арменіі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Іспаніі, Італіі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Расійскай Федэрацыі і Эстоніі, а беларусы з Аргенціны і Ірданіі прымуць ўдзел па відэасувязі.

У сталічным Храме Усіх Святых 20 верасня адбудзецца дэялогава пляцоўка “Беларусь — краіна аднавання”, а шчырмаюня ўрачыстага адкрыцця фестываля запланаваная 21 верасня на базе Мінскага гарадскога палаца культуры. Падчас канцэрта беларусы свету прадставіць свае творчыя нумары як самастойна, так і сумесна з арыстамі беларускай эстрады. 22 верасня для ўдзельнікаў фестываля будзць праведзены майстар-класы на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Акрамя таго, госці наведаюць мемарыяльны комплекс у Хатыні і Трашчынах з урачыстым ускладненнем кветак, а 23 верасня адбудуцца выезды ў рэгіёны, падчас якіх таксама пройдзць экскурсіі для майстар-класы і канцэртныя праграмы.

Перспектывы супрацоўніцтва з Кітаем

Міністр культуры Анолія Маркевіч 26 ліпеня сустрэўся з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Беларусі ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы Юрыем Сянько.

На сустрэчы таксама прысутнічалі кіраўнікі генеральных консульстваў Рэспублікі Беларусь у розных гарадах Кітая: Андрэй Андрэў (Шанхай), Дзмітрый Емяльяну (Чунцун), Андрэй Папоў (Гуанчжоў) і Таццяна Харлап (спецыяльны адміністратыўны раён Танкун). Падчас сустрэчы былі абмеркаваныя пытанні найважнейшых напрамкаў дубаколага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікі ў сферы культуры.

Міжнароднае супрацоўніцтва Беларусі і Кітая пашырае сваю геаграфію, узбагачаецца ўсё новымі і новымі ідэямі, формамі. З улікм сучасных міжнародных тэндэнцый і патэнцыялу абедвух дзяржаў былі намераныя перспектывы далейшага ўзаемадзейнага заснавання на багатых традыцыях культурнага абмену. Галоўнай мэтай стала ўдасканаленне механізмаў супрацоўніцтва як імкненне не толькі з годнасцю паказваць культуру і духоўныя каштоўнасці сваёй краіны за мяжой, але і прыняць у сябе культуру інашага народа, ствараючы максімальна шырокія магчымасці для прэзентацыі і захавання разнастайнасці культуры ў свеце.

Дасягненні за паўгода

У Гродзенскім абласным выканаўчым камітэце 25 ліпеня адбылася калегія ўпраўлення культуры з удзелам начальніка ўпраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ірыны Карповіч.

На калегіі былі падзеленыя вынікі работы ўстаноў культуры за першае паўгоддзе 2023 года і пытанні выканання прагнозных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця сферы. Акрамя таго, начальнік аддзела культуры-асветнай работы, мастацтваў і навукальных устаноў Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Сяргей Давыдзік выступіў з дакладам аб арганізацыі па ўстановах культуры мерапрыемстваў, прысвечаных тэме генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Магчымасці для ўсіх

Рэспубліканскі семінар, прысвечаны навикам камунікацыі з людзьмі з інваліднасцю розных катэгорый, у тым ліку па аказанні сітуацыйнай дапамогі, адбыўся 26 ліпеня на базе Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Падчас мерапрыемства, арганізатарам якога выступіла Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, была звернута ўвага на важнасць тэм развіцця даступнага асяроддзя для людзей з інваліднасцю, а таксама адзначана, што правядзенне семінараў і іншых мерапры-

емстваў гэтай тэматыкі з’яўляецца выдатнай магчымасцю падлізіцца досведкам і знайсці новыя шляхі развіцця. Паводле слоў арганізатараў, пляцоўка для правядзення мерапрыемства была выбраная не выпадкова, бо Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з’яўляецца сучаснай устаноўай, якая адпавядае патрабаванням даступнага асяроддзя і мае досвед па адпавяшчым музейным прасторам для людзей з інваліднасцю. Музей таксама плануе далейшае ўдасканаленне і развіццё гэтай напрамку.

Цытата тыдня

“Мы дакаляны і духоўна вельмі блізка з вашым народам, вайшай культурай. Глыбокае — наш горад-пабрацім, таму мы б хацелі ўзмацніць наша ўзаемадзейненне ў розных сферах”.

Лілія Варфаламеева, гасця “Вішнёвага фестываля” з Ярэца

Парада тыдня

“Спрыўныя валанцёр павінен быць адказным, ініцыятыўным і камунікабельным. Ён павінен павялічва да ўсіх ставіцца і імкнуцца да станоўчых змен вакол сябе”.

Марыя Ганчарова, кавардынар валанцёрў П Гумару краін СНД

Акцэнт тыдня

100 гадоў у часу выхаду ў свет першага выдання паэмы Язуба Коласа “Новая зямля”.

1970

► 1 верасня пры Міністэрстве культуры БССР створаны Рэспубліканскі інстытут павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры (сёння — Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў).

1971

► 25 верасня адкрыты мемарыяльны комплекс “Брэская крэпасць-герой”.

► У лістападзе міністрам культуры БССР прызначаны Юрый Міхневіч (1925—1998), які знаходзіўся на пасадзе да 1988 года.

► Створаны вакальна-інструментальны ансамбль “Верасы” пад кіраўніцтвам Васіля Раінчыка.

1972

► На радзіме Янкі Купалы на аснове філіяла музея народнага мастацтва заснаваны мемарыяльны запаведнік “Вязынка”.

► Вакальна-інструментальны ансамбль “Песняры” стаў лаўрэатам Усеазазнага конкурсу выканаўцаў савецкай песні.

1973

► 4 снежня прынята рашэнне аб заснаванні Рэспубліканскага музея этнізму ў Польшку. 6 чэрвеня 1977 года музей быў перайменаваны ў Рэспубліканскі музей этнізму і гісторыі рэлігіі і пераведзены ў Гродна.

1974

► Створаны вакальна-інструментальны ансамбль “Сябры” пад кіраўніцтвам Анатолія Ярмаленкі, які ў 1977 годзе стаў лаўрэатам Усеазазнага конкурсу савецкай песні, прысвечанага 60-годдзю Кастрычніка, а ў 1979-м — Усеазазнага тэлеконкурсу “3 песняў на жыццё”.

► Заснаваны беларускі фальклорна-харэаграфічны ансамбль “Харошкі” пад мастацкім кіраўніцтвам Валянціны Гаявой.

70

Крокі росту і развіцця

Чым адзначыліся для Міністэрства культуры 1970-я і 1980-я гады?

Працягваем агляд найважнейшых падзей, звязаных з дзейнасцю ведамства, падрыхтаваны паводле звестак, сабраных супрацоўнікамі Нацыянальнага гісторычнага музея.

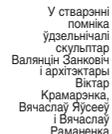
Тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску

Юрый Міхневіч

Адкрыццё мемарыяльнага комплексу “Брэская крэпасць-герой”

У стварэнні помніка ўдзелілі публіцыст Валяцін Сянкевіч і архітэктары Еўкат Крамарэнка, Вячаслаў Яўсееў і Вячаслаў Раманенка

1975

► На базе бібліятэчнага факультэта Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Максіма Горкага і аддзялення культуры-асветніцкай работы Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута адкрыты Мінскі інстытут культуры (сёння — Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў).

1977

► Тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску атрымаў статус акадэмічнага.

► 29 кастрычніка адкрыта літаратурна-дакументальная экспазіцыя Купалаўскага мемарыяльнага запаведніка “Ляўкі”.

1978

► 30 лістапада ў былым купецкім асабняку XIX стагоддзя ў Ветцы створаны музей народнай творчасці. У аснове музея была пакладзена прыватная калекцыя мясцовага мастака, разбіра па дрэве, качанішчы, пералётчыка і ткача Фёдара Шклірава, які стаў першым дырэктарам музея.

1982

► 2 сакавіка адкрыты археалагічны музей “Барэсе”.

► Ва ўстановах культуры пры ўдзеле і садзейнічанні Міністэрства культуры БССР адзначалася 100-годдзе з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы. Рэспубліканскае свята паэзіі, песні і народных рамястваў “З адной думкай аб ішчасці Беларусі”, прысвечанае 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, адбылося ў Вязыніцы і Ляўках, а з нагоды святкавання 100-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа — у вёсцы Бервянец.

1985

► 8 мая ў гонар 40-й гадавіны Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне адкрыты архітэктурна-скульптурны комплекс “Мінск — горад-герой”.

► Створаны Дом-музей Пятруся Броўкі ў вёсцы Пуцілкавічы.

Мастацтвазнаўца

Загадчык кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Яўген Феліксавіч Шунейка з’яўляецца, без перабольшвання, доўгажываром айчыннага культурнага асяроддзя. Ягонныя артыкулы пра гісторыю беларускага мастацтва і сучасны стан заўсёды знаходзілі жывы водгук у чытацкай аўдыторыі, пачынаючы з 1980-х. Мы прапанавалі Яўгену Феліксавічу адказаць на пытанні, якія апошнім часам бурна абмяркоўваюць у інтэрнэце, але не выносяць на публіку. І ён спагадліва пагадзіўся.

ТВОРЧАСЦЬ ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ І НА ПРОДАЖ

— Чаго сёння, на вашу думку, не хапае ў мастацкім жыцці Беларусі?

— Трэба павялічыць колькасць грамадскіх аб’ектаў, на якіх будучы прадстаўлены розныя творчыя праекты. Напрыклад, у мяне даўно была ідэя выкарыстоўваць прастору супермаркетаў і іншых грамадскіх шматфункцыянальных аб’ектаў. Гэта пляцоўкі актыўнага гуртавання і актыўнага наведвання грамадзян, там ёсць выдатна спланаваныя па сучасных патрабаваннях месцы для адпачынку, добра асветленыя, там існуе выдатная экспазіцыйная прастора з музычнай атмасферай, можна ў такіх умовах пачаставаша кубачкам кавы і г.д. Але твораў мастацтва там няма... Чаму б не прапаноўваць такія пляцоўкі ў льготную арэнду розным мастацкім суполкам і аб’яднанням? Нешта падобнае паспрабавалі зрабіць у мінскім ЦЦ “Сталіца” з музычным рэпертуарам унікальнага механічнага п’яніна, але неўдзяна на гэтым спыніцца.

У Мінску столькі вялікіх спальных раёнаў, а ў культуры няма жыццё сканцэнтравана, так бы мовіць, уздоўж паўночна-ўсходняга метра... Мастацкую пазіцыю і музыкуя неабходна залучаць да агульных творчых праектаў у неабмежаванай грамадскай прасторы. Наша прафесійнае мастацтва мае вельмі высокі ўзровень. Трэба стварыць умовы для не прадстаўнічой, каб яны маглі я мага часцей кантактаваць з публікай.

МАСТАЦТВА – У МАСЫ!

— Мастацтва павінна арыентавацца на большасць ці на пэўнае кола адмыслова адвадзанаў людзей?

— Мая запавятная мара — зрабіць мастацтва бліжэй да самага шырокага кола нашых суайчычнікаў. Гэта тычыцца нашай сталіцы і нават раённых цэнтраў, дзе ёсць палаты культуры, краязнаўчыя музеі, бібліятэкі. Там можна ладзіць выставкі, творчыя сустрэчы, майстар-класы. Проста трэба загарзацца ідэяй сустрэцца паліна арт-праектаў з рознымі людзьмі. Са свайго шматпадовага вопыту падзяляюся адчуваннямі: няма большай ралісаі для творчай асобы, чым адарвацца ад населджанага месца і пачаць у новым для сябе экспазіцыйным асяроддзі, дзе чакаюць шырыня і зацікаўленыя глядацы.

Трэба было бачыць, напрыклад, якое моцнае ўражэнне на жакараў Шчуціна некалькі гадоў таму зрабіў перформанс суполкі Эміра Юркевіча “Механеры культуры” падчас адкрыцця выставы Алеса Роліна. Натуральна, там былі творчыя “дзіваствы”, уласнавы прадстаўніцтва мадэрнізаваанай сталіцы. Але і пуччынныя правілі сібе дужа годна. Глядзелі, здымалі на мабільныя тэлефоны. А потым яшчэ даўга, напэўна, абмяркоўвалі, што ж гэта такое было. І гэта выдатна, бо нязвычайна мастацтва

павінна прымушаць чалавека думаць і інтэлектуальна развівацца.

Можна ўпоўнена свярджаш, што наша грамадства ласпеда да ўспрыняцця самай неардынарнай мастацкай формы. Толькі трэба, як кажуць, наблізіцца з ёй да самага шырокага кола рэспіентаў. Нельга абмяжоўваць сучаснае мастацтва адмысловымі выставамі для пэўнага кола прафесійна зацікаўленых людзей. Бо гэтае кола ўжо распушчана, стомлена. Яму хочацца, можа часогсы навешага, замежнага, дарагога, больш гучнага і г.д. Гэта само па сабе не кепска. Але не менш актуальныя і рэальныя мастацтва для шматлікіх прадстаўнікоў розных прафесій і рознага ўзрочна адукацыі. Прыкладам, лічу, для нас павінны быць 1960-я, калі пачалі наладжвацца перасоўныя творчыя выставкі і камандзіроўкі ў розныя вясковыя закуткі Беларусі, на буйныя новубудовы і інш. Тады ў прафесійнае мастацтва прайшло так званнае каляненне “дзікай вайны”. Яны мелі талент, атрымалі мастацкую адукацыю, хутка вызначылі сваю актывіўную грамадзянскую пазіцыю: Л. Шумалеў, М. Давыд, М. Савіцкі, А. Аракевіч, Г. Папалаўскі, В. Грамыка, Г. Валчанка і многія іншыя. Яны стварылі магутны творчы палмурак, па сутнасці, школьна сучаснага беларускага выяўленчага мастацтва. Аднак не трэба забываць, што тагачасная савецкая ўладай былі створаны спрыяльныя умовы для развіцця такога мастацкага праексу з патрэбным дыялогам мастака з грамадствам.

Хочацца, каб і сёння Міністэрства культуры яшчэ больш алекавалася нашымі талентамі. Тут гаворка ідзе не толькі пра пэўную матэрыяльную падтрымку творчай моладзі ці больш сталых мастакоў, але і пра стварэнне ўмоў для найбольш плённага выяўлення, дзе важнае ролю граюць кантакты і зваротны сувязі з шырокім колам грамадства. Несумненна, патрэбны дзяржаўны праект па новых формах прэзентацыі сучаснага беларускага мастацтва ў нашай краіне.

РОЛЯ АДУКАЦЫІ

— Ці хапае сёння высілкаў сістэмы культуры, каб выхавань у грамадстве патрэбу ў мастацтве і разуменне яго каштоўнасці?

Было б карысна для дзяржавы, каб дзеці больш актыўна вывучалі ў школе традыцыйна беларускія спеваы, танцы, народнае і выяўленчае мастацтва. Школя чыбра захапляцца тым, чаго не велькі; тым, да чаго ты ніколі сам не прыходзіш намананіў. І вучыць трэба не столькі па падручніках, колькі праектаўна мадэрнізаваанай сталіцы. Каб дзеці ўмелі спяваць і танцаваць, каб яны вучыліся шырака любіць свае традыцыі і сваю краіну.

Зараз гэта практыкуюць шматлікія школы мастацтваў. І робяць вельмі паспяхова. Напрыклад, ужо пяць гадоў за-

пар з’яўляюся членам журы Рэгіянальнага конкурсу дзіцячага малюнка, які адбываецца ў Івацэвічах. Ён заўсёды мае акрэсленае выхаваўча-культурнае значэнне і праходзіць з шырокім удзелам дзіцяй ад васьмі да пятнаццаці гадоў.

Беларускае мастацтва — гэта неад’емная частка нашай культуры. І, адпаведна, частка нашай ідэалогіі. Таму ведаць яго пажадана не толькі абранай элітарнай аўдыторыі. Трэба аддаць належнае штогодніцку “Культура” і іншым перыядычным выданням, радыё і тэлевізійным перадачам. Шмат робіцца аданымі савецкай асветніцкай справе асобамі з вялікім прафесійным вопытам: Людмілай Крушынскай, Барысам Крэпаком, Навумам Галіяровічам, Валерыем Жуком, Міхайлам Бараной ды іншымі. Але сучасная культурная сітуацыя змушае да яшчэ больш інтэнсіўнага далучэння ўсіх кампетэнтных асоб у абмеркаванне выстаў, музычных, літаратурных, тэатральных паездкі. З боку сістэмы культуры вярта спрыяць таму, каб такіх ласкусі алба-валіст як мага часцей і пра гэта можна было б свабодна прачытаць ці нават непасрэдна папрасіць, паўдзяць і іншыя інавацыйныя ідэі папулярызацыі мастацкіх дасягненняў, якія выкарыстоўваюць разуменне і каштоўнасці. Мне асабліва добра помніцца тэлевізійная серыя “Жарціц па культуры” 2010-х. Безумоўна, эстэтычна мошна перажытае і грунтоўна асэнсаванае фарміруе высокі культурны святагоддзя.

БЕЛАРУСЬ + КІТАЙ = !

— У Беларусі ўвогуле і ў Акадэміі мастацтваў у прыватнасці навуцацца шмат кітайскіх мастацтваў і аспірантаў. Чаму?

— У Кітаі насамрэч вельмі шмат уласных, вельмі сучасных універсітэтаў. Таму да нас пераважна прывяздае моладзь з першай ступенню вышэйшай адукацыі. Яны лічаць, што ў Беларусі адна з найлепшых сярэд краін СНД навукова падрываюцца. Яны сёння мае вялікі аўтарытэт у Кітаі, дзе нашым выпускнікам-кітайцам адразу прапаноўваю ганаровыя пасадкі ў навуковых і адукацыйных установах, таму яны ахвотна сюды едуць.

— Ёсць адрозненні паміж нашай і кітайскай школай мастацтвазнаўства?

— У нас проста ўзрочная, выдатна расправааная навуковая метадалогія даследаванняў. У кітайскай палса пераважна адназначнае навуковае развадленне навукаўцаў “культуры рэвалюцыі” назіраецца вялікая ішоўчанасць да гісторыі і сучаснага стану розных відаў мастацтва. І паважаныя даследчыкі рупліва збіраюць патрэбныя матэрыялы, прыклады, сведчанні. Але менавіта ў Беларусі маладыя кітайскія

мастацтвазнаўцы атрымваюць магчымасць найбольш метадычна і павольна вызначыць этапына дзобіткі свайго айчыннага тэатра, традыцыйнага і алейнага жывапісу, народнага мастацтва, музыкі і інш. Вылікае і найбольш значнае лепш за ўсё бачыцца з неабходнай навуковай адлегласці.

СПАДКАЕМЦАМ РЭВАЛЮЦЫЙНАГА “ЧОРНАГА КВАДРАТА” ТРЭБА ЗАДУМАЦЦА

— Чаму ў нас да гэтка часу ставіцца з пэўным непаразуменнем да супрацьпачытнага мастацтва?

— Казімер Малевіч і яго папелчнікі па супрамаццыйных адкрыццях нарадзілі супрацьпачытнае мастацтва ў 1910-х. У іх была высокая і сывярджальная ідэя пераўтварэння свету па законах логікі, мэтагананасці і свабоды. Рэвалюцыйнае мастацтва, што здзейсніла свае векамонаы інавацыі ў Вібецку — першай сталіцы рэвалюцыйнага мастацтва ў свеце, — гэта гімн стваральнай мастацкай дзейнасці, якая лучыць змяняю і касмічныя вымыслы. Зрэшты, у Вібецку ўжо не першы год працуе музей УНОВІСа, дзе можна ўдзільніцца і вывесціць усе актуальныя супрамаццыйныя пытанні.

Я першы раз напісаў артыкул “Супрамаццтва ў прыватнасці рэвалюцыйнага мастацтва” да стагоддзя Казімера Малевіча. Артыкул у лютым 1989 г. надрукаваў часопіс “Мастацтва Беларусі”. Пасля з’яўлення публікацыі ў друку я не без хвалівання кроўчы ў акадэмію. Думаў, што атрымаю негатыў і непаразуменне ад калег. Але ёсць некая абшлюцца сіха, мабыць, нішто асабліва не звярнуў увагу на публікацыю маладога крытыка.

Падобнае было і з творчай спадчынай Марка Шагалы, якая доўгі час казатэарычна адпрывалася. Але ў 1994 годзе пра вялікай падтрымцы тагачаснага намесніка міністра культуры Уладзіміра Рылькікі адбыўся Першы міжнародны пленер у Вібецку, які вярнуў Марка Шагалы і яго творчасць у нашу культуру і прастору.

Сёння мы павінны гучна казаць аб тым, што абстрактнае рэвалюцыйнае мастацтва атрымава спой першы ўзлет менавіта ў Беларусі. І нам яго трэба развіваць па непасрэдных спадчынных правах у манументальным і іншых відах сучаснага мастацтва.

Віктар ГАЎРЫШ

Ды ўсё ж – кропля ў моры...

Пра дзве ліпеньскія талакі

Амаль у кожным нумары мы публікуем справядачы з вандровак па гістарычных мясцінах. Часам маршруты пралягаюць паўз добра вядомыя ў Беларусі аб'екты – замкі, палацы, храмы. І тады ў артыкул трапляюць, напрыклад, навіны з рэстаўрацыі, раскопак ці культурных падзей, месцам правядзення якіх становяцца замкавыя дзядніцы альбо бальныя залы старадаўніх палацаў. Часам жа мы самі займаемся папулярызуючай аб'ектаў, якія з нейкіх прычын раней былі абдзелены ўвагай і пра якіх нам удалося знайсці цікавую, новую інфармацыю. Былі гэта матэрыялы і пра суботнікі, якія мы рэгулярна ладзім на сядзібах або могілках. Сёння распавядзем пра дзве талакі, якія адбыліся цягам ліпеня на мінскай Кальварыі і ў вёсцы Дудзічы.

ДА ЯНКІ ЛУЧЫНЫ

Дзя правесці суботнік на магіле славуэта беларускага паэта Янкi Лучыны (сапр. Ян Неслухоўскі, 1851–1897), пахаванага разам са сваякамі на найстарэйшых мінскіх могілках — Кальварыі, — прыйшла да нас падчас распрацоўкі новага турыстычнага маршрута “Шляхам Уладзіслава Сыракомлі” (сапр. Людвік Кандратовіч, 1823—1862, г.т. “К” №№ 21 і 22, 2023). Аказалася, што Сыракомля высокая шанавуся ў самі Неслухоўскі, а сам Ян перакладаў творы земліка на беларускую мову. Ды яшчэ і Неслухоўскі ў другой палове XIX стагоддзя валодаў фальваркам Жацерава, гаспадарамі якога стагоддзем раней былі Кандратовічы. Бываў у Жацерава ў сярэдзіне XIX стагоддзя і сам Сыракомля. І не проста гасцяваў у свайго свайра Пашкевіча, але напісаў німала вершаў.

Сямейнае пахаванне Ельскіх да...

Гэтым разам у якасці валанцёра да “К” далучылася харэограф і этнограф Алена Прохарава.

...палст

Не адразу разабраліся, дзе ў зялёным моры шукаць магілы. Знайшлі дзюжочку старым высокім драўляным кржыжам.

Цяпер абраны для талакі, быў невяпакдоў — народзіны Янкi Лучыны, што прыпадаюць на 6 ліпеня. За гадзіну да пачатку працы на могілках прайшоў дождж, а потым праз хмары прабілася зырка сонца, якое запаліла промнем тысячы агеньчыкаў на помніку паэта. Паэзія да гэтай тысячы даладзі мы яшчэ адзін, зацешпішы зінчу. Праца хапала, бо разам з паэтам пахавана яго жонка, башка, сястра і брат. Кажыць, што іх магілы асабліва не дагляджаны, не выспаляе (зрэдка да іх тыха завітае).

Але аб тым, што тут пахаваны славуты паэт, выпадкоў наведальнік Кальварыі ніколі не загадае. Помнік у яго вельмі непрыкметны, а надпіс ледзь чытаецца. Паказніку да магілы ніякіх няма, як няма і пагубіна ў дачыненні да асобы такога раніу невялічкага інфармацыйнага стэнда каля самой магілы. Ніжко нікому з беларускіх літаратараў, якіх многія соні ў Санозе пісьменнікаў Беларусі (у шарагах яго звыш 700 сярбро), за ўсё гэтыя гады не прыходзіла такая элементарная думка? Не так, падаешся, складана расправаць адны стандарт інфармацыйнага стэнда, невялічкага, з асноўнай інфарма-

цыяй пра асобу, выявай, qr-кодам, які можа было б размяшчаць на магілах беларускіх твораў? Дарчы, і іншыя аб'яднаны беларускі твораў? Дарчы, і іншыя аб'яднаны беларускі твораў? Дарчы, і іншыя аб'яднаны беларускі твораў?

ДА ЕЛЬСКІХ У ДУДЗІЧЫ

Наступны суботнік адбыўся праз пару тыдняў. Пішучы напрыканцы 2021 года пра кампазітара Міхала Грушвіцкага, мы зацікавіліся родам Ельскіх, з якіх паходзіла Станіслава, лі размешчаны гэтыя знамяткі асоб, пахаваных на тэсах могілках, а таксама мапа, па якой лёгка было знайсці магілы драматурга Бертольта Брота, вынаходніка Фрыдрыха Гофмана, філосафа Георга Гегеля або байцоў антыфальшынскага супраціву. Выдатна ж практыка, простая і зручная. А ці ёсць на могілках у Беларусі нешта падобнае? Напішыце нам, калі вам папашлася такія стэнды ўбачыць.

Ёсць на Берлінскіх могілках і яшчэ адна адметнасць. Магілы людзей, якіх зрабілі значны ўнёсак у культуру, знаходзіцца пад апейкай гарадскіх уладаў. Аб гэтым сведчыць асобны знак, які кладацца пры магіле. Нагадвае ён буйналітамерную цагляную, а змешчаны на ім толькі герб горада. Такі знак ляжыць на магіле ўнука знакамітага кампазітара Егана Себасцяяна Баха, Вільгельма, таксама кампазітара.

Наступны суботнік адбыўся праз пару тыдняў. Пішучы напрыканцы 2021 года пра кампазітара Міхала Грушвіцкага, мы зацікавіліся родам Ельскіх, з якіх паходзіла Станіслава, лі размешчаны гэтыя знамяткі асоб, пахаваных на тэсах могілках, а таксама мапа, па якой лёгка было знайсці магілы драматурга Бертольта Брота, вынаходніка Фрыдрыха Гофмана, філосафа Георга Гегеля або байцоў антыфальшынскага супраціву. Выдатна ж практыка, простая і зручная. А ці ёсць на могілках у Беларусі нешта падобнае? Напішыце нам, калі вам папашлася такія стэнды ўбачыць.

Да магіл зрэдкач нехта завітае. Але аб тым, што тут пахаваны славуты паэт, загадае ці цырка.

Сямейнае пахаванне Неслухоўскіх (Кальварыя, Мінск)

Звонкі палёт “Жавароначкаў”

На старонках нашай газеты вы часта можаце прачытаць пра заслужаныя калектывы, дзе свой талент дэманструюць дарослыя артысты. Яшчэ часцей мы абмяраем, што дзеці перасталі цікавіцца музыкой і народнымі інструментамі. Але ў нашы дні можна знайсці мноства прыкладаў, якія аспрэчаюць гэтак стэрэатыпныя меркаванні. Сёння гісторыі пспеху з намі падзеліцца ўзроўні ансамбль народнай песні “Жавароначкі” Стаўбуоўскай дзіцячай школы мастацтваў.

А дакладней — яго заснавальніца і яменная кіраўніца Людміла Канаглянікава-Дюнара, якая распавяла нам пра сваіх выхаванцаў, перамогі і планы на будучыню.

— Людміла Патроўна, як з’явілася ідэя стварыць ансамбль народнай песні?

— Да гэтай мэты мяне вядуць дарога. Яшчэ ў 1994 годзе я паступіла ў Мінскае вучылішча мастацтваў па спецыяльнасці “Народныя спевы”. А пасля ў 1997 годзе прыйшла працаваць у Дзесяцінаўскую дзіцячую школу мастацтваў, дзе арганізавала фальклорны ансамбль “Звончыкі”. Але мяне не пакідала прага ведаць, і ў 1998-м я стала студэнткай Беларускага ўніверсітэта культуры па спецыяльнасці “Народная харавая музыка”. Так склалася, што ў 2000 годзе сама стала ўдзельніцай ансамбля беларускай песні “Церніца” ў Мінску, які і натхніў мяне на стварэнне часоцы свайго. Пасля БДУКМ адправілася працаваць у Стаўбуоўскую дзіцячую школу мастацтваў, дзе ў 2002-м і ўтварыўся ансамбль народнай песні “Жавароначкі”. Першы склад аб’яднаў таленавітых дзяцей са звонкімі галасамі, адсюль і адметная назва калектыву.

— Падзяліцеся, калі ласка, сваёй праграмай заняткаў. Якім чынам можна трапіць у калектыв? Пі ў праходзяць адбор?

— Непасрэдна ў “Жавароначках” займаюцца з дзецьмі ва ўзросце ад 12 да 16 гадоў. Усе яны вельмі таленавітыя. Многія выступаюць сольна і становяцца пераможцамі конкурсаў рознага ўзроўню. Пад маім кіраўніцтвам таксама дзейнічае сярэдняга трыта “Стаўбуоўскія” і малодшая “Стаўбуоўскія”, у якой займаюцца дзеці 6-7 гадоў. На базе ансамбля шмат гадоў працуе клас народнага спеву. Там выканаўцы спясаіаюць асновы вакалу на індывідуальных занятках, знаёмяцца з нюансамі ансамблевых спеваў, іграюць на музычных інструментах. Часам мы запрашаем кагосьці на праслухоўванне, аднак прыходзіць да нас і праз рэкламу з сацсетак або пасля станаўчых вольдукаў ад знаёмых. Як паказваў мой вопыт, вышэйшэ дамагаюцца не толькі тыя, у каго ёсць прыроджаны талент, але і вучні, якія валодаюць уседлівасцю і вялікім жапаннем удасканальвацца.

Мы робім упор на ўсебаковае развіццё: доўга з намі працаваў канцэртмайстар Ягор Дзірда, затым гзгую роллю выконваў Фалзеі Крамко. Зразумела, надаём шмат увагі дыкцыі, дыханню, артыкуляцыі — усё гэта ўплывае на пастаўноў голасу. Самадзейныя артысты не толькі вучацца добра валодаць голасам, але і займаюцца харэаграфіяй. Назначны ў калектыве таленавіты харэограф Юлія Мікалаеўна Бохан, якая ўпрыгожвае канцэрты нумары цікавымі танцавальнымі пастаўнкамі.

Летась ансамбль адзначыў 20-годдзе. Зразумела, змянілася не адно пакаленне спевакоў. Ёсць выпускнікі ансамбля, якія пракралі свой творчы шлях і звязалі жыццё з народнай песняй. Дзеці, як тыя жавароначкі, вылітаюць з гнізды ў дарослае жыццё. Але сумаваш няма капі — трэба шукаць новыя таленты і няспына працаваць, каб дасягнуць высокіх вынікаў.

— Давіце пагаворым пра рэпертуар. Як лічыце, у чым заключалася ўнікальнасць вашага ансамбля?

— Мы адзіны з многіх калектываў, які спявае пад жывы акампанементам (скрыпка, шчымабы, баян, басгітара, ударная ўстаноўка). Выкарыстоўваем розныя формы сінхроннай дысплыліны: фрагменты народнах абрадаў і свят, народныя танцы, гульні, паэтычны фальклор. У асноўным рэпертуар складаецца са стылізаваных фальклорных песень, а таксама календарна-абрадавых, танцавальных, пазаабрадавых кампазіцый. Нашай візтуўка можна назваць песна-танца-

Ансамбль “Жавароначкі” на фестывалі Сазоннай дзяржавы “Творчасць юных” у Маскве

Настася ЮРКЕВІЧ

Планка ўзнялася

Міжнародны конкурс выканаўцаў эстраднай песні з самага пачатку быў асновай "Славянскага базару ў Віцебску": менавіта вакол гэтага саборніцтва развіваўся і стаўлеў увесь фестываль. З цягам часу яны абодва змяніліся. Як імя аказалася конкурс сёлета?

Валерыя Саланара спецыяльнай узнагароды "Песня — шлях да сэрцажнасці". Ды ўсё ж галоўнае ў любым творчым саборніцтве — нават не ўласна размеркаванне месцаў, а сам конкурс ўзровень і тэма маленякай адукацыі і галерый, што моцна павываць на далейшае развіццё нацыянальнай культуры.

Узровень конкурсу сёлета быў як ніколі высокі. Гэта стала зразумела ўжо ў час лэсавання.

Уладальніца Гран-пры Маша Мнджаіян

Вынікі даўно вядомыя: Гран-пры атрымала Маша Мнджаіян з Арменіі, першую прэмію — прадстаўнік нашай краіны Самір Елчыеў. Другую прэмію падзялілі італьянка Агэра і Лізавета Слышкіна з Расіі, утанараваная таксама спецыяльным прызам Прэзідэнта Беларусі "Славянская надзея". Уладальнікам трэцяй прэміі сталі Маліка Хакімава (Ўзбекістан) і Куратэй Мейрабек (Казахстан), адзначаная яшчэ і спецыяльнай прэміяй імя Уладзіміра Мулявіна за лепшае ўвасабленне нацыянальнай тэмы, высокае выканальніцкае майстэрства. Традыцыйныя спецыяльныя Пярламентацкага саходу Саюза Беларусі і Расіі былі ўручаны канкурсантам гэтых краін, а Міждзяржаўная тэлерадыёкампанія "Мір" вылучыла малдоўскага ўдзельніка

калі ўсе яго ўдзельнікі атрымалі магчымасць штогодні праспяваць, тым самым склаўшы агульную карціну і крыху зарыентаваўшы журы, чаго і ад каго можна чакаць. Сярод канкурсантаў не было адзінага безумоўнага лідара, але і не было суцэльнага шэрагу вядомых дугсайдаў, якія патрапілі сюды выпадкова. За тое было заўважна, што ў тых краінах, прадстаўнікі якіх сабраліся на конкурс "Віцебск", пільна сочыць за фестывальнай праграмай і добра разумеюць асаблівасці гэтага саборніцтва, дзе акцэнтацыя не шоу, а найперш якавымі даленымі выканаўцаў. Спраўду, усё канкурсантаў мелі не толькі моцныя галасы, але і добрую вакальную падрыхтоўку, а таксама апаветны рэпертуар, што дапамагала паказаць ім усё гэта як мага больш яскрава. У мінулыя гады, здаралася, ўдзельнікі дэманшавалі несур'езнае стаўленне да выканання славянскага гіта: было бачна, што песні абіраўся ў апошні момант, таму не заўжды адпавядалі конкурсным патрабаванням, не ставіліся "блізкімі да роднымі" для спевакоў. Дый сярод суцэльных хітоў у прыватнасці былі, бадай, самыя "раскручаныя", унесці ў выкананне якіх штогодні новае, нешматлівавае было вядомым складаней. Сёлета,

надворот, усё хіты былі не толькі добра "прымераны" напярэдадні, але і "паданганы" пад асаблівасці кожнага з вакалістаў. У выбары славянскага хіта адчувалася такая ж дабайнасць, скрупулёзнае спасціжэнне перышкравіц, скіраванае на магчымасці яе пераафарбоўкі. Змяніліся і стаўленне арганізатараў да конкурсных баталій, і скіраванасць такіх праслухоўванняў на гледача. Сёння канкурсантаў утрымаюць не проста малалетні спевакі, якія прыхлялі пастаборніцтва, а павунарараснымі ўдзельнікам агульнай канцэртнай афішы, бо менавіта іх выступленні складоўць аснову адной з самых знакавых фестывальных падзей — гала-канцэрта закрыцця, чаргуючыся з нумарамі запрошаных зорак. Такі фармат правядзення другога конкурснага дня ўнік у сувязі з пандэміяй, але замацаваўся і надалей. А сёлета ўвогуле зрабуўся неад'емнай часткай канцэрта, бо выкананне суцэльных хітоў не толькі суправаджалася харэаграфіяй, што стала нормай як дарослага, так і дзіцячага конкурсу "Славянскага базару ў Віцебску", але і набыло спевакоў "блізкімі да роднымі" для спевакоў. Дый сярод суцэльных хітоў у прыватнасці былі, бадай, самыя "раскручаныя", унесці ў выкананне якіх штогодні новае, нешматлівавае было вядомым складаней. Сёлета,

нашэраў, усё хіты былі не толькі добра "прымераны" напярэдадні, але і "паданганы" пад асаблівасці кожнага з вакалістаў. У выбары славянскага хіта адчувалася такая ж дабайнасць, скрупулёзнае спасціжэнне перышкравіц, скіраванае на магчымасці яе пераафарбоўкі. Змяніліся і стаўленне арганізатараў да конкурсных баталій, і скіраванасць такіх праслухоўванняў на гледача. Сёння канкурсантаў утрымаюць не проста малалетні спевакі, якія прыхлялі пастаборніцтва, а павунарараснымі ўдзельнікам агульнай канцэртнай афішы, бо менавіта іх выступленні складоўць аснову адной з самых знакавых фестывальных падзей — гала-канцэрта закрыцця, чаргуючыся з нумарамі запрошаных зорак. Такі фармат правядзення другога конкурснага дня ўнік у сувязі з пандэміяй, але замацаваўся і надалей. А сёлета ўвогуле зрабуўся неад'емнай часткай канцэрта, бо выкананне суцэльных хітоў не толькі суправаджалася харэаграфіяй, што стала нормай як дарослага, так і дзіцячага конкурсу "Славянскага базару ў Віцебску", але і набыло спевакоў "блізкімі да роднымі" для спевакоў. Дый сярод суцэльных хітоў у прыватнасці былі, бадай, самыя "раскручаныя", унесці ў выкананне якіх штогодні новае, нешматлівавае было вядомым складаней. Сёлета,

Хто па шчасце?

Праект "На сямі вятрах", што стаў адной з візювак "Славянскага базару ў Віцебску", утрымліваў сёлета чарговую вучуліную прэмію — наўны спектакль-буф "Чарга па шчасце" народнага мадэляжніка тэатра "Кала" Цэнтра культуры "Віцебск".

Кіраўнік і рэжысёр "Кала" Уладзіслава Швікі выступіла ў свой час адным з ініцыятараў шырокага распаўсюджвання ў фестывальным Віцебску разнастайных вучуліных прадстаўленняў да іншых мерапрыемстваў, боўшаць якіх наўпрост не звязана з песеннай эстрадай. Фэст вучулінага мастацтва ападу атрымаў лободу гледачоў, надаў гораду яшчэ больш святлоачной атмасферы, а ўсім мінакам — магчымасць далучыцца да "Славянскага базару ў Віцебску", наведваючы не толькі стацыянарныя канцэртныя пляцоўкі.

Спраўду, фэст "На сямі вятрах" утрымлівае усё, што заўгодна: "жывыя" статуі, што з'яўляюцца ўжо з самага ранку, вучулінае музыкіраванне, выступленні фуконікуў, ілюзійністаў, паэтаў, чытальнікаў, танцавальныя імпрэзы, фэер-шоу, майстар-класы, гульнявыя, інтэрактыўныя праграмы, перформансы. Але ўсё гэта мастацтваў найбольшай прывацльнасцю вылучаюць вучуліныя спектаклі. Раней імя далізілі то тут, то там, і зразумець, дзе чаргове месца дысканцыі, можна было па напісьце публікі, якая заагда займала месцы бліжэй да сцэжкі, што ўмоўна акрэслівала пляцоўку для артыстаў. Цяпер вучуліныя спектаклі знайшлі пастаяннае месца: "Тэатр на ладу" ў бізнес-цэнтры "Марка-сіці". На ройнай прасторы пад аскіртным небам зверху вучулінага будынка з будным гандлёвым цэнтрам пад неафіцыйнай назвай "Піраміда" змайстравалі спецыяльныя месцы — з драўляных паддонаў, накрытых брызентам. Зручнасць яшчэ ў тым, што сюды, нягледзячы на эпіцэнтр фестывальных падзей, не даносяцца гукі ні з Амфітэатра, ні з плошчы Пушкіна, дзе ўстаўлявалі ўспрымаў эстрадную сімуну. Спектаклі да іншых імпрэзаў ў "Тэатр на ладу" пачыналіся шгодна а 17-й і працягваліся да гадзіны ночы практычна non-stop. Ведачы расклад, публіка пачынала адмыслова збірацца на ройныя калектывы — найперш на згаданае віцебскае "Кала", называвай папулярнае сярод моладзі і не толькі.

"Чарга па шчасце" — гэта фантазійны, папраўдзе неверагодны строй мастачкі Надзеі Барановіч. Ярка, вельмі пластычныя артысты-амагаты розных узростаў, сярод якіх ёсьць нават крапілачная балерынка на пунтах. Шкаласвае, часам непрыказальнае развіццё сюжэтай ліній — вядома, без аніякай размоўнай дыялога, выключна праз нечаканыя сімвалічныя агуражы, пантаміму-пластыку-харэаграфію. І да ўсяго глыбокі сэнс — філасофскі і чалавечы. Корыбы-скраці ў якіх склаваў тое самае шчасце, па якім сябра перааждваў вынаваўшаў чаргу, ройныя па сваім памерам. Аднак галоўнае шчасце, прычым адно на дваіх, аказваецца ў самай маленючай з іх. І гэта не мастацкае натхненне, не поспех ды слава, а... дзіця. Іншымі словамі, сямейныя каштоўнасці. Менавіта та і кі скіраваны спектакль, зразумелы не толькі дарослым, але і дзіцяці.

Матэрыялы рубрыкі падрыхтавала Надзея БУНЦВІЧ

Ажывіць Здраўнёва і Рэпіна

15 і 16 ліпеня, у дні XXXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар ў Віцебску", адбылася прэмера спектакля "Ілья Рэпіна. Здраўнёўскія замалёўкі" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Імпрэза аказалася незвычайнай і праішла на тэрыторыі музея-сядзібы знакамітага мастака.

Сядзіба Рэпіна Здраўнёва, што з 1988-га стала філіялам Віцебскага абласнога краязнаўчага музея, заняла драматычны лёс. Калісьці маейтак называўся Драўнёва. Перайначую залароўна-адраруленую "мянушную" надаў ёй сам мастак, набыўшы сядзібу і пераабудаваны усё на свой лад. Да пачатковых варыянт вымусіў нагадаць пра сябе, калі ў 1930-м нашчадкі мастака прадлілі дом — менавіта на дрывы. У канцы стагоддзя сядзібу адрэацілі, але ў 1995-м яна згарэла. І ў гэтым адраджэнні вольную ролю адыграла наша газета: рэдакцыя "Культуры" амаль усім складам неаднаразова прывяздала ў Здраўнёва, журналісты разбілі палаткі і працавалі. Прычым не толькі па сваёй спецыяльнасці, даводзячы значнасць гэтай мясціны да сусветнай грамадскасці, што завітвала на "Славянскі базар ў Віцебску", але і проста валандэрамі. Таму цяпер, калі музей-сядзіба краўсе па усёй сваёй прыгажосці, "К" радучыся ўдвая кожнаму владжанаў там мерапрыемстваў і, вядома, пашырэнно кола наведвальнікаў.

Што ж, сядзіба папраўдзе ажыла і гасцінна прымае ўсёх жадаючых. Але цяперашні спектакль — гэта спроба ажывіць яшчэ з самаго Рэпіна. Не толькі ў яго творчасці, бо з гэтым цудоўна спраўдзяцца сам музей, колькі ў тапачасных жыццёвых абставінах — сабытавых, сямейных, чалавечых. Дзея спектакля належала актрысе тэатра Ніне Бухавай. Думка зладзіць яго непазрэдна ў маейтку, скарыстаўшы прыродны ландшафт, прывішласа дэстадобы, і кіраўніцтва калектыву "Сур'ез" залучылася над літаратурнай асновой апаведу. Скарыстаўшы шматлікія архіўныя дакументы, успаміны, аўтабіяграфічныя нататкі, мемары самаго І. Рэпіна, занатаваныя ў яго кнізе "Далёкае, блізкае" і ўлічваючы парады-прапановы рэжысёра-пастаноўшчыка Андрэя Жыгура, п'есу (прычым ёмістую, змястоўную, цікавую па разгортцы — адным словам, цудоўную) стварыў вядучы рэдактар тэатра Аляксей Замкоўскі. Раней ён жагачыў літаратурна-драматычнай часткі рабур'я перакладчы, рэдакцый-адаптаў п'ес, п'есаў сцэнарыі разнастайных творчых вечарын,

песенныя вершы, неабходныя для спектакляў. А ўласныя п'есы ў яго былі толькі дзіцячыя: "Кот у ботах" і "Чароўны хлогчык". Таму атрымалася прэ'ера ўдвая! Цяперашні спектакль, пазначаны жанрам "драматычны нарыс" і ўрэзаставым цыклам 12+, выдатна далёдыдзе для сямейнага прагледу з падлеткамі. Бо ўздымае тэму вечных каштоўнасцей — сямейных, творчых, мастацкіх, закранае магчымасці супярэчэнні паміж імі. Плануецца, што ў новым сезоне, улічваючы ўмовы беларускага надвор'я, спектакль знойдзе праіску на камернай сцэне тэатра і толькі зрэдку будзе прывязджаць на сваю радзіму. Прам'ерная ж версія — папраўдзе ўнікальная для беларускай культуры. Справа не толькі ў выкарыстанні неспрыстасаванай сцэнаічнай пляцоўкі — музейна-сядзібнай тэрыторыі, што на тэатральнай мове называецца сайт-спецыфік "Ілья Рэпіна". Не толькі ў яго творчасці, бо з гэтым цудоўна спраўдзяцца сам музей, колькі ў тапачасных жыццёвых абставінах — сабытавых, сямейных, чалавечых.

Дзея спектакля належала актрысе тэатра Ніне Бухавай. Думка зладзіць яго непазрэдна ў маейтку, скарыстаўшы прыродны ландшафт, прывішласа дэстадобы, і кіраўніцтва калектыву "Сур'ез" залучылася над літаратурнай асновой апаведу. Скарыстаўшы шматлікія архіўныя дакументы, успаміны, аўтабіяграфічныя нататкі, мемары самаго І. Рэпіна, занатаваныя ў яго кнізе "Далёкае, блізкае" і ўлічваючы парады-прапановы рэжысёра-пастаноўшчыка Андрэя Жыгура, п'есу (прычым ёмістую, змястоўную, цікавую па разгортцы — адным словам, цудоўную) стварыў вядучы рэдактар тэатра Аляксей Замкоўскі. Раней ён жагачыў літаратурна-драматычнай часткі рабур'я перакладчы, рэдакцый-адаптаў п'ес, п'есаў сцэнарыі разнастайных творчых вечарын,

На фота: сцэна са спектакля

"Крышталёныя травы", Юры Рудніцкі

Натхненне з Віцебска

Сёлета на "Славянскім базару ў Віцебску" было 12 выставак — рэкордная колькасць. Але ў першую чаргу гасцей фестывалю цікавіў жывапіс мясцовых мастакоў.

Як заўжды, усё час фэсту, хая і не ўвайшоўшы ў яго афішійную праграму, ў Мастацкім музеі быў разгорнуты шгодны праект "Віцебскі мастак". Ён з'яўнаў 50 работ ад 27-і аўтараў — самай разнастайнай тэматыцы, у п'сьмах розных тэхніках і стылях. Быццам спрачаючыся з ірэальнымі, прывідна-містычнымі "Русалкамі" Крамскага і "Украінскай ноччу" Куцінджы, выставленымі ў суседняй зале, "Русальны тыдзень" Вячаслава Шайнурова здзіўляў-збінтажыў гіперрэалістычным, фотарафічным увасабленнем дзвючымі з канем.

Выстава "Мы патрапілі ў хронікі твае" знакамітыя Тацыян і Юрыя Рудніцкаў, аўтары колішніх прызкоў "Славянскага базару ў Віцебску", вабіла не толькі майстарствам, але і асаблівай энергетыкай — яркімі колерамі, званнем, сапалучэннем дэкаратывнасці з высокім духоўным пасылам. Мастакі працуюць у разнастайных аўтарскіх тэхніках, імкнучыся да аб'ёмных "бар'ельефных" выяў: алей, акрыл, тканіны, ніткі, стразы — батык, вышыўка, агабелены. Не меншы ахоп і жанраў: абразы,

"Тайна балота", Юры Рудніцкі

Ядвіга Райская. Фота 1996 года

У 2011 годзе ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь унесена тэхналогія традыцыйнага палвойнага ткацтва...

НЕ СПЫНЯЕ ЧАЎНОК БЕГ

Мерна і нягучна стукваюць кросны ў Адэльскім цэнтры культуры і народнай творчасці. Шумяць бёрды, бегае паміж нігоў чаўнок...

Вытканя іерогліфы душы

Жыхары Адэльска спраўду могуць ганарыцца гісторыяй сваёй зямлі. Там нарадзілася шмат выдатных людзей: напрыклад, закаханая ткацкага рамяства Ядвіга Райская...

ская фанатычна ставілася да ткацтва. Дзяўчаты нават не маглі ўгаварыць яе схадзіць на вачоркі. Гэта ж столькі галзн не ткаць! Яна не магла гэтага дапусціць.

Узорыстая тканіна адэльскай майстрыкі вельмі прыгожая, у іх больш уладанай фантазіі, чым традыцыйных матываў, уласцівых "гродзенскім дыванам".

Прытрымліваючыся традыцый, Райская выкарыстоўвала толькі хатнюю пражу з авечай шкуры, сама фарбавала ваўняныя нішкі.

У адной з такіх хат на вуліцы Школьнай разам з бацькамі Аўгустынам і Цеафіліям тры трыма сёстрамі Уладзіславай, Мар'янай, Генэафай жыла вядомая ткачыха, пачынальніца майстэрства ткацтва падвойных дываноў у нашым рэгіёне Ядвіга Аўгустаўна Райская (1914—2003).

РАДАВАЦЬ РУКАТВОРНЫМ ХАРАКТВОМ

Майстрыха больш за 60 гадоў "ткала кросны". Сакрэты простага ткацтва перадала ёй маці, больш складанаму навучылася пазней. У 1930-я ў Адэльску многія маглі спазнаць гэтае рамяство, сакрэтамі якога дзялілася майстрыха з Літвы.

Вадзім Гняцкіца за ткацкім станком

Кнігі, вартыя ўвагі

БЕЛАРУСКАЯ ВЫЦІНАНКА. ТРАДЫЦЫІ І СУЧАСНАСЦЬ

Што? Мастацтва выразаання з паперы — выцінанка (выразка, выстрыганка) — адзін з відаў нашай народнай дэкаратыўна-прыкладнай творчасці.

Стукваюць набільніцы кроснаў, лятае ал беража да беража чаўнок з воўнаю і ў літаратурна-этнографічным музеі ў вёсцы Гудзевічы Мастоўскага раёна.

Творы ткачых Гродзеншчыны вельмі адметныя як па колеры, так і па малюнку. Кожны раз углядаюся ў гэтыя матывы і міжволі прыгадваю радкі Міхаіла Кацара: "Арнамент — азбука духоўнага свету чалавека".

У зоры арнаменту — гэта іерогліфы розуму, душы і сэрца чалавека". І вельмі раласна, што сёння ўжо ёсць патрэба ствараць самаробныя сарочкі зі кашулі, шыць андаракі, іншыя рэчы.

Хто? Яўген Міхайлавіч Сахута, этнолаг і педагог, доктар мастацтвазнаўства, прафесар, аўтар шматлікіх манаграфій і публікацый, прысвечаных беларускаму народнаму мастацтву, вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Каму? Кіраўнікам гурткоў у садках, школах і цэнтрах волянага часу, металыстам установаў культуры, вучням і настаўнікам, шырокаму колу чытачоў, якія цікавяцца культурай, мастацтвам і традыцыйнымі рамяствамі Беларусі.

Андрэй КРАСЦІКІ

Гэтае выданне вы можаце знайсці ў сваёй бібліятэцы, кнігарнях або замовіць на сайце "Акадэмія" з дастаўкай па Беларусі.

Культурная "хата" ў жніўні багата

Брэндавыя мерапрыемствы месяца

05 / 08

Жніўніскі календар брэндавых мерапрыемстваў адкрывае Свята сярэднявечнай культуры "Рыцарскі фест"...

11 / 12 / 08

Распачне насычаную праграму наступных выхадных Рэспубліканскі сямьяльна-культурны праект "Фестываль дзювоў рэк"...

12 / 08

Апразу ў трох рэгіёнах 12 жніўня пройдуць яркія фестывалі. У праграме свята "Ўсеўскі памідор" — этнараізаваныя паказы, канцэрт...

12 / 08

У гэты ж дзень у вёсцы Высокае Бярозаўскага раёна адбудзецца экалагічны фестываль "Спораўскія сеняжары"...

12 / 08

А ў рамках святкавання 800-гадовага юбілею Нясвіжа 12 жніўня адбудзецца фестываль гістарычных рэканструкцый "Нясвіж старажытны"...

12 / 13 / 08

Міжнародны фестываль фальклору "Мотальскія прысмакі" разгорнецца 12 і 13 жніўня. Гасці аграгарадка Моталь, што на Брэстчыне, прымуць удзел у этнараізаваным шэсці-адкрыцці, вялікім святочным канцэрте і круглым сталем "Нацыянальная кухня — ключ да свабоднага народаў"...

14 / 08

У дзень ушанавання Жыватворнага Крыжа Гасподняга, Божай Маші і святых пакуннікаў сям'яры братаў Макавеяў (14 жніўня) ў Магілёўскай вобласці правядуць фестываль "Макавей"...

18 / 19 / 08

Фестываль народнай творчасці, народных промыслаў і рамястваў "Дрыбінскія таржкі" запланаваны на 18 і 19 жніўня. Мэта фесту — захаванне культурных традыцый Дрыбіншчыны і народных рамястваў...

19 / 08

У Свіслачы, што на Гродзеншчыне, 19 жніўня пройдуць Каравай-фест "Балькава булка". Для гасцей свята падрыхтуюць выставу хлебных шэдэўраў "Балькаўшчына", конкурсы вырабаў з шеста сярод прафесійных пекараў, прысвечаных гістарычным аб'ектам Беларусі, а таксама на лепшы хатні выраб.

26 / 08

Гастронамскі фестываль-свята "Хлеб, сыр, квас і добрыя настроі" збярэ гурманаў і вытворцаў прадуктаў харчавання 26 жніўня. У Навагрупаў на тэрыторыі фізкультурна-аздараўленчага комплексу "Літар" прадставяць сваю прадукцыю вытворцы раёна, а ўсе ахвочныя змогуць пакаштаваць сыр, хлеб, квас і не толькі!

26 / 08

У гэты ж дзень у гісторыка-мемарыяльным музеі "Сяліба Нямгавічу" запланаваны фестываль традыцыйнай беларускай кухні "Сюжаская спасовікі". У праграме — кашчюміраванне шэсце, этнараізацыя, кірмаш, выстава-продаж работ народных майстроў, канцэртныя праграмы і праца інтэрактыўных пляцовак.

НА ЖНІВЕНЬ ТАКСАМА ЗАПЛАНАВАНА ШМАТ ІНШЫХ МЭРАПРЫЕМСТВАЎ. ПАДРАБЯЗНАСЦІ — НА САЙЦЕ МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Увасобленае — застаецца!

Чатыры грані адной асобы

У Мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” адкрылася персанальная выстава члена Беларускага саюза дызайнераў і Беларускага саюза архітэктараў Аляксея Шышко “Чатыры асобы”. Экспазіцыя раскрывае аўтара як разнабакага творцу, прэзентуе яго найлепшыя працы: фатаграфію, дызайн, архітэктуру, а таксама акварэльны жывапіс.

Аляксей Шышко нарадзіўся ў пасёлку Зэльва Гродзенскай вобласці, вучыўся ў Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжы мастацтваў імя А.К. Глебава, а пасля скончыў Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае мастацтваў. Курсы архітэктуры наведваў у Royal College of Art у Лондане. У 1994 годзе Аляксей адкрыў невялікую студыю дызайну Volume Design Studio (VDS) у Мінску, якая сёння з’яўляецца вядучым прадстаўніком у сваёй галіне ў Еўропе і Азіі. Аднак увасобленне, што дызайн — гэта справа ўсяго яго жыцця, прыйшло да Аляксея Шышко не адразу.

— Толькі калі скончыў акадэмію і стаў дызайнерам, я зразумеў, што гэта мае прызначэнне. Хоць з дзіцтва і прыдумляў нейкія нескончаныя прамы і суправаджаў іх малюнкамі, — кажа Аляксей.

“Я вырас на зямлі, у сельскай мясцовасці, і гэтую натуральную любоў да роднага краю нікуды не схаваеш.

Сёння дызайн з’яўляецца адным з вядучых напрамкаў дзейнасці нашага героя. Творчы, прадстаўлены на выставе, дэманструюць, як праходзіць распрацоўка праектаў, і дазваляюць заўважыць, якая ўвага надаецца кожнаму дэталю. Усе работы суправаджаюцца фатажывапісамі.

— На выставе прадстаўлены ўжо рэалізаваныя праекты. Паказваць тэа, што яшчэ не увасобленыя, я лічу, не зусім

правільна. Усё ж такі дасягненне любога творчага чалавека — менавіта рэалізацыя таго, што ён прыдумаў, — разважае творца.

Аднак не ўсе праекты з выставы можна ўбачыць толькі ў сценах галерэі. Абноўленыя некалькі гадоў таму прыпынаныя пункты ў Мінску і стыльнявыя кіёскі “БелДруку”, якія радыюць жыхароў і гасцей беларускай сталіцы, — гэта рэалізаваныя ідэі Аляксея і яго каманды. А калі вы калісьце па краіне на асабістым аўто, то ў наступны раз, завідаючы на заправачныя станцыі найбуйнейшых нафтавых кампаній Беларусі і Расіі, прыгадвайце, што іх дызайн таксама стварыў наш зямляк.

АД МІНСКА DA АСТАНЫ

Асноўны напрамак працы Аляксея — архітэктура, якую сам творца называе “маці мастацтваў, застыдай музыкай”. Аўтар працуе з індустрыяльнай і брэндавай архітэктурай. Геаграфія увасобленых у жыццё праектаў уражае: ад роднай Беларусі — да Расіі, Казахстану, Узбекістана, ААЭ і нават Індыі.

— Мы з калегамі паставілі сабе за мэту працаваць з кампаніямі №1, што паспяхова і рэалізуюцца, — кажа Аляксей. — Так атрымліваецца, што нашы ідэі падабаюцца, іх высокая ацэнка і святлага суму. Гэтаму спрыяюць асноўныя колеры — сіні, фіялетава, ашчэны зялёнае. Аб схавааным смутку ў карцінах кажа і сам аўтар, называючы жывапіс “уласным вырадаваннем ад дэпрэсійных думак”. Але не спяшацца

Макеты архітэктурных праектаў

БОЛЬШ ЧЫМ ХОБІ

Вялікая ўвага на выставе надаецца жывапісу, які прадстаўлены ў тэхніцы акварэль. Аляксей Шышко лічыць яго адной з самых складаных, бо ў працэсе працы не ўсё залежыць ад майстра: “Калі працянеш з акварэлю, то не ведаеш, што будзе праз хвіліну, бо яна жыве, мяняецца. І ў гэтым загадка такой “боксай” тэхнікі: палову працы робіш ты, а другую палову за ішбэ творчы Гасподзь. Часам атрымліваецца нават лепш, чым задумаў. Акварэль непрапарцазальна, таму яна мяне і падабаецца. З ёю акрыяючыся і я сам”.

ПЕРААСЭНСАВАННЕ ўСХОДНІХ МАТывАў

Прыкметны ўплыў і іншы, далёкай, але не менш цікавай культуры — усходняй. Ды і сам Аляксей не хавае сваёй любові да Азіі, у прыватнасці да Кітая: “Я люблю ўсходнія мастацтва яшчэ з часоў вучыцца ў вучылішчы. Але я не проста дублю — хутчэй, ператвараю яго пад сябе. Напрыклад, выкарыстоўваю вертыкальныя надпісы, але ішу старажытнаславянскімі літарамі імя, якую я сам выразаў з кітайскага каменна. Аднак тое не столькі даніна ўсходу, колькі мае ўласнае бачанне”.

Азія выяўляецца і на фатажывапісах, якія, нягледзячы на цікаваць да гэтага віду мастацтва ў Аляксея Шышко, займаюць менш за ўсё месца ў экспазіцыі. Але ў іх таксама, як і ў жывапісе, адлюстраваныя ісконная прыгажосць прыроды, і глыбіня і важнасць моманту. У спячым імігненні прыкметныя прыборы пейзажа, пачуццё свабоды і, вядома, унутраны настрой аўтара.

Яўгенія ГАБЕЦ

“Верхні масток у Строчэцкіх”, акварэль

“Пальнёбенне ў сон”, акварэль

Аперацыя “Баграціён”: у жыцці і на экране

Лета — гарачая пара для беларускіх кінематаграфістаў. Сёлета на кінастудыі “Беларусьфільм” стартвалі здымкі вайеннай драмы Івана Паўлава пад працоўнай назвай “Казбек”. “К” завітала на адну з лакацый, каб даведацца, што натхніла аўтараў на стварэнне гэтай гісторыі і якія з неведомых старолак вайны ўбачаць глядачы на экране.

КІНЕМАТАГРАФІЧНАЯ, АЛЕ РЕАЛЬНАСЦЬ

Здымкі фільма, які распавядае пра партызанскі рух і аперацыю “Баграціён”, сімвалічна стартвалі 23 чэрвеня, у дзень пачатку аперацыі. Праца над сцэнарыем вялася доўга: некалькі разоў пералічвалі сюжэт, разам з якім мяняліся ўнутраныя акценты і персанажы.

— Так як фільмаў пра вайну шмат, першачаткова ў нас была ўстаноўка зрабіць гісторыю “а-ля Галіулд”: з эпічнай і героічнай, які ўсё перамажае, — распавядае Ташыма Кіманавая, аўтар сцэнарыя. — Але чым больш мы знаёміліся з рэальнымі падзеямі людзей на вайне, тым больш прыходзілі да высновы, што ў жыцці яны былі больш крутымі, чым можна прыдумаць у кіно. З гэтай прычыны мы вырашылі накіравацца ў аснову сцэнарыя сапраўдных гісторыі людзей, якія сталі прататыпамі персанажаў. Вядома, мы іх кінематаграфічна ўпрыгожылі, але зрабілі гэта для таго, каб расказаць глядачу матывы іх учынкаў.

Галоўны герой гэтай гісторыі, па словах рэжысёра Івана Паўлава, “просты беларускі хлопца, які марыць будаваць масты і выпадкова прадуміць, як пабудаваць праход у нямецкім тыле, каб 12-е наступленне на лінію абароны “Пантэра” мела поспех”. Рэжысёр адзначае, што хоць лямбейка (дарога за часамі гісторыі) не ўстаноўлена, пры якіх абставінах і кім яна была зроблена. Але фільм — гэта мастацкі твор, таму аўтары дазволілі сабе дэпрацаваць гэты факт да таго, які пасуе сюжэту.

Перад акцэрамі паўстае адказная задача: раскрывць свайго героя на экране, паказаць кантрасты.

3

Недахоп дакладных гістарычных дэталяў — не адзіная праблема. Ускладняюць здымачны працэс асаблівасці напавурабурных вайенных экстрэмаў, якія ў Беларусі цяпер знайсці вельмі складана. Напрыклад, адна з лакацый — завод імя Кірава ў Мінску — выдасца аўтарамі за разбураную Оршу. На натурны значна лягчэй здымаць на пляцоўцы ў Смалянічах і Вілейцы.

НЕ ТОЛЬКІ ПОЛЕ БОЮ

Нягледзячы на гістарычную аснову і сур’ёзную тэматыку, фільм не абмяжуецца толькі партызанскімі бітвамі. Так, па словах Ташыма Кіманавой, гісторыя расказа і пра тое, чым займалася грамадзянскае насельніцтва ў акупаваных.

— Многія, на жаль, думалі, што ў часы вайны салдаты і партызаны ваявалі, а іншыя ішбэнька жылі. Намасроч ўсё грамадзянскае насельніцтва пад акупацыяй было вымушана плаціць падаткі, працаваць. Гэтую гісторыю, пра якую людзі сёння мала гавораць, бо надаюць больш увагі падзвігам, і якія ў вайенных фільмах звычайна сыходзілі на другі план, мы пастараліся падняць. Бо, як партызаны б’юцца з немцамі, можна ў любым кіно паглядзець, а расповед пра тое, чаму беларусам важна казаць пра Вялікую Айчынную і чаму мы дагэтуль не можам пакінуць гэтую тэму, быў для нас адным з унутраных памкненняў.

У ПЕРШУЮ ЧАРГУ — ЧАЛАВЕК

Найбольшую цікаваць у кіно, безумоўна, уяўляюць сабой людзі: што з імі адбываецца, чаму кожны з іх прымае тое ці іншае рашэнне. Таму перад акцэрамі паўстае адказная задача: раскрывць свайго героя на экране, паказаць кантрасты. Аднак, перш чым дэманстраваць гатовы вобраз, персанажа трэба зразумець. І калі ролі партызана, які змагаецца за радзіму, у дзішніце прымяралі на себе многія з нас, то справіцца з роллю ворага значна складаней. Тым не менш для некаторых гэта не толькі пазырэнне акцёрскага дыяпазону, але і пазысненне даўняй прафесійнай мары, як, напрыклад, для Андрэя Сініна, выкананаўцы ролі каманданта Оршы Айка.

— Вобраз нямецкага афіцэра я ўвасобіў упершыню, хоць марнаў пра гэта даўно, — дзеліцца акцёр. — Калі працую

над гэтым вобразам, стараюся не прыліпаць асабістага стаўлення. Як акцёр я адкаваць свайго героя. Самае складанае для мяне ў гэтай ролі — нямецкая мова. Яе я ніколі не вучыў, таму зараз ад рукі запісаў у сшытак рэплікі і часам да другой галіны ночы зазубрываю, як у школе. Інакш сыграць не атрымліваецца. Тым больш што іншая мова патрабуе іншай інтанацыі, падачы, эмацыянальнага гравіду.

Для Дамітрыя Фрыла, які перайраў досвед нямецкага афіцэраў часоў Другой сусветнай вайны, ролі антыфашыста Лекара Гельмута — падарнак. Там і персанаж палюбіўся аўтару: “Ён, вядома, герой: бо ў любы час перайці на бок свята — гэта добры ўчынак. Пакуль дзяніскае насельніцтва ў акупаваных.

МЕСЦА ДЛя ТВОРЧАСЦІ

У далёкі момант здымачны працэс пераяснўў свой экватар. У сярэдзіне жніўня аўтары плануецца сесці за мантаж, каб да канца года сустрэцца з глядацтвам у кіназале. На працу ўсе настроены сур’ёзна, але празмернага напружання на здымках не адчуваецца. Верагодна, уплывае любоў рэжысёра да сваёй прафесіі.

— Перад здымак вельмі складаны для рэжысёра, але мяне падабаецца быць на пляцоўцы, — шчыра дзеліцца Іван Паўлаў. — Што тычыцца мантажу, там у мяне няма мошняй творчасці. Да таго ж мне ўжо ў сцэнарыі “здымаць” некатрае кіно, каб на пляцоўцы сіоны дэпрацаваліся з данамогай акцёраў, а на мантажы мне проста ўсё чыста звылі.

Рэжысёр дадае, што для яго вельмі значэннае ў кіно мае і музыка: “Зараз ішбэ перамова з кампазітарам. Нейкія музыкі, вядома, з’яўляюцца ўжо падчас здымак. Менавіта таму спецыяльна на робім кадры, якія я жартам называю “аўтарскае кіно”, але дзе я дакладна ведаю: будзе музычны акцент. Такія моманты творчасці вельмі каштоўныя для рэжысёра. У мяне падабаецца зараджаць наўдчы ролі каманданта Оршы Айка.

— Вобраз нямецкага афіцэра я ўвасобіў упершыню, хоць марнаў пра гэта даўно, — дзеліцца акцёр. — Калі працую

- 1 Сцена са здымак фільма
- 2 Рэжысёр Іван Паўлаў (у цэнтры)
- 3 Выканавца галоўнай ролі Андрэй Сенькін

Панарама з Замкавай гары

Экскурсія з начоўкай і хлеб-славутасць

Азёрны край: погляд з Замкавай гары

У сезон адпачынкаў "К" не магла абмінуць увагай гаюльчы курорт краіны — Браслаўшчыну. Звесткі пра тамтэйшыя славутасці вы лёгка знойдзеце ў Сецце. Мы ж прывезлі з вандроўкі зацемкі аб тым, што дадае краю самабытнасці і дзе гаспадарам сяча нямагла варта папрацаваць.

Не раз мы расказвалі аб фестывалях "Браслаўскія заранішкі", аб рухатворных пудах майстроў з клуба "Ля млына" і дасягненнях раейнага аб'яднання музеяў. На выніковай катэгорыі Мінкульта чарговы раз атрымалі запрашэнне ад супрацоўнікаў скарбыні — і Улетку ўсё ж дабраўся ў гарадок.

УЗОР ГАСЦІННАСЦІ

Ці маглі ж абраць іншы варыянт нацледу, як не ў "Заземныя двары"? Гасцінна пры музеі размешчана ў пяці квілінах ад гарадскога пляжа і аўтавакзала. Персанал там — узор ветлівасці і клапацілівасці: гаспадыні навят парупіліся, каб мы маглі прыхваць на нон свеа веласпеды ў бясцены. Установа не ўраціць шыкоўнымі інтэр'ерамі, аднак усё неабходна для камфортнага адпачынку забеспечыць. Ды магчымась прытуліцца ў курортным горадзе ў разгар сезона за 22 рублі — шчасце турыста.

Што да музея традыцыйнай культуры, побач з якім увездзены "Заземны двор", то інакш як перлінай Віцебшчыны яго не назавеш. У будынку былога млына дэманструюцца творы мясцовых рамеснікаў: пліценне, тэкстыль, маляванне, разьбярства. Сярод экспанатаў ёсць даўнія інструменты, знойдзеныя падчас археалагічных раскопак, і фрагменты драўлянага Украджання, вырабленага невядомым майстрам на мякы XIX-XIX стагоддзю. Задачкавую аплітур і па папіраўнім запісе можна зладзіць фотасесію ў рэканструкцыяных народных строях, убачыць бітэценыя спектаклі або наведваць майстар-клас у музейных інтэр'ерах. На касе ісе паніаюць і кожны расказуць пра экспазіцыю па-беларуску. Пробуйце! Ужо экспазіцыю! Бо не шмат дзе роўная мова стаіць па змочынах і супрацоўнікі ўстанова культуры. Алізана пажаданне: надшыла пара пашырацца. Гэты пудоўны збор нарочнага мастацтва заслужае яшчэ большыя экспазіцыйныя плошчы.

На першым паверсе мы заспелі персанальную выставу Валерыя Ляўчы. Пасля заканчэння мастацка-графі-

Інсталцыя Віктара Дудкевіча

Жывапіс Валерыя Ляўчы

нага факультэта Віцебскага ўніверсітэта ён вярнуўся на малую радзіму і стварае пейзажы Браслаўшчыны. Эшоды і карціны жывапісца маюцца ў прыватных калекцыях Польшчы, Літвы, Ізраіля, Вялікабрытаніі, Новай Зеландыі і іншых краін. Ахвотным прыбавіць і разнастайнага дэкору з металічных дэталюў на падворку — запрашае аглядзець невялікую экспазіцыю ў хаце бясцелна. А пры жаданні можна набыць сувеніры: гліняныя кубачкі і паню з выявамі архітэктурных помнікаў і абразом Маці Божай Валадаркі аэра.

Да чаго гэтавае гэтае аб'екты? Каб нагадаць, што працаваць на турыстычную прыцягальнасць любой мясцовасці мусіць разам мясцова ўлада, дзяржаўныя ўстановы і прыватнікі. Размова нават не пра ўласны музей ці кавярню. Гі жывапісцы кветкі перад вашым домам стане маленькім унёскам у справу, бо праз гэта гарадок запамінацца выдзіраюць ўтульным і яркім. Верагодна, гоць прыдзе зноў — і прывязе ў ваш раён грошы.

Куды даражэй прывезі з паларожжа кашчінку шпільны і майстэрства мясцова-выжароў.

ПРЫВАТНАЯ ІНЦЫЯТЫВА

На турыстычную прыцягальнасць краю ўплываюць не толькі прыродныя і архітэктурныя багацці. Своеасаблівы дух месца — тое, што вабіць гасцей. І ствараюць гэты дух актыўныя і прадымалыя гараджане. У Браславе — найперш рамеснікі, якія не толькі ганюць выработы, але і запрашаюць на экскурсіі да майстар-класу ў свеа сядзібы. А яшчэ славуціасцю сталіся прыдэрагна рэгіёна стала... вытэчка.

Па думцы хлеб, сметанік-папудкі дзі іншы смакоціне ў "Булочку дом" выстроіваюцца чэргі. Людзі размагваюць кожную новую партыю літаральна за паўгадзіну. У першы дзень вандроўкі нам нічога не ўдалося прыбавіць, і даявольна вяртацца назад.

Яшчэ адна незвычайная адметнасць размясцілася недалёка ад гарадскога пляжа. На скаржыванні вуліц Булойчыка і Савешкай стаіць "Дом-металалом". А прыцягвае ўвагу мінака ён фігурамі ўсялякіх дзіўных перанажая і разнастайнага дэкору з металічных дэталюў на падворку — запрашае аглядзець невялікую экспазіцыю ў хаце бясцелна. А пры жаданні можна набыць сувеніры: гліняныя кубачкі і паню з выявамі архітэктурных помнікаў і абразом Маці Божай Валадаркі аэра.

Да чаго гэтавае гэтае аб'екты? Каб нагадаць, што працаваць на турыстычную прыцягальнасць любой мясцовасці мусіць разам мясцова ўлада, дзяржаўныя ўстановы і прыватнікі. Размова нават не пра ўласны музей ці кавярню. Гі жывапісцы кветкі перад вашым домам стане маленькім унёскам у справу, бо праз гэта гарадок запамінацца выдзіраюць ўтульным і яркім. Верагодна, гоць прыдзе зноў — і прывязе ў ваш раён грошы.

ПЕРСПЕКТЫВЫ СЛАВУТАСЦІ

Ва ўсіх турыстычных даведніках вы знойдзеце параду падняцца на Замкавую гару. З 2011 года тут ладзіць фестываль сярэднявечнай культуры "Меч Браслаўска". Уявіце сабе маштаб: выхадзе рэканструктарскіх клубаў, паказальныя бай, танцы, гульні, пачастункі.

Данііл ШЫКА Мінск — Браслаў — Мінск

Успенская царква ў Пліабані (былы касцёл)

Казімір Бахматовіч. Мастак без біяграфіі

Да 220-годдзя выдатнага беларускага графіка

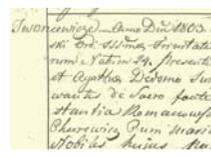
Імя гэтага таленавітага творцы, зорцы якога лёс і цяжкая хвароба не далі разгарэцца напоўніцу, мала што скажа паспалітаму беларусу. Але ў гісторыі нацыянальнага мастацтва Казімір Бахматовіч, аўтар шматлікіх мініячур з жыцця сваіх суайчыннікаў першай траціны XIX стагоддзя, трывала заняў ганаровую пазіцыю аднаго з піянераў беларускага літаграфіі.

Адным з двух гаюльчых папулярызатараў асобы і творчасці Казіміра Бахматовіча ў Беларусі доўгі час быў вядомы мастак-акварэліст, мастацтвазнаўца, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Уладзімір Рышквін (1952—2021). Восем ён пісаў у нарысе пра героя нашага апацыяна ў кнізе "Асобы і вобразы. Беларускае графіка XIX стагоддзя" (2019): "Адным з піянераў засваення літаграфіі ў беларускім мастацтве стаў выхаванец Віленскай мастацкай школы Казімір Бахматовіч... Тым не менш тое, чаго многім не ўдалося дасягнуць за некалькі дзясцігоддзяў, Бахматовіч зрабіў менш чым за дзесяцігоддзі. У гісторыю нацыянальнага мастацтва ён увайшоў перш за ўсё як аўтар мініячурных малюнкаў бытавога жанру. Гаюльчы справы жыцця сталі альбонна літаграфічнай серыі "Успамін аб Дабраўлянах" (1836), "Успамін пра Віліню. Тыпы і характары" (1837)...

Бяспрэчна заслуга К. Бахматовіча ў тым, што ён упершыню ў беларускім мастацтве ўзняў значэнне "малой формы" ў літаграфіі да ўзроўню карціны". Даўшы ў нарысе дэталёвы і прафесійны разбор творчасці Бахматовіча, аўтар, на вылікі жэ, не дадуў нічога новага да ўжо "вядомага" пра мастака. А тое, што было "вядома", мы працінуем з працы мастацтвазнаўцы

БАХМАТОВІЧЫ ГЕРБА "БОЖАЯ ВОЛЯ"

У Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі (НГАБ) захоўваецца дваранская справа роду Бахматовічаў. У 2007 годзе асноўныя звесткі з яе былі апублікаваны ў "Гербоўніку Беларускай шляхты" (т. 2), важнай крыніцы па гісторыі нашай шляхты. Некаторыя дакументы выклікалі ў архіваўста сумневы ў сапраўднасці, бо, як назіраюць, кнігі, з якіх яны паходзілі, згарэлі ў пажарах. Але тое, што род

Метрыка хросту Казіміра Бахматовіча

ЗАГАДКІ. СПРОБА ЗНАЙСЦІ АДКАЗ

На сённяшні дзень з тых нешматлікіх публікацый, у якіх згадваецца Казімір Бахматовіч, вынікае наступнае. Нарэдзіўся творца або ў Дабраўлянах, або "невядома дзе" ў 1807, 1807, 1808 гадах, а памёр у 1837, 1838 (пазтрэбнае падрэспіць). Памёр у Дабраўлянах, але пахаваны ў Свіры. Быў прыгонным або невольдмога сашыяльнага статусу. Абсалютна нічога не было вядома ні пра самога мастака, ні, пагатоў, пра род Бахматовічаў.

Герб "Божая воля"

З альбому "Успамін пра Віліню. Тыпы і характары" (1837)

Бахматовічаў з XVII стагоддзя быў "сваім" на Міншчыне, у ваякішых Радашковічаў, сумневаў не выклікае. Заснавальнік роду — Станіслаў, які ў 1664 годзе атрымаў каралеўскі прывілей на "маёнтак Добрыя Землі на Радашковіцкім тракце". Магчыма, папіраўні ўладальнік загнуў падчас страшнай вайны 1654—1667 гадоў, у выніку якой насельніцтва ВКЛ скарацілася больш чым напалову. Станіслаў (жонка з роду Грынеўскіх) меў сыноў Якуба (пам. 1752) і Лявона (пам. 1745) і дачок. Усе яны былі парэфінае Радашковіцкага касцёла, як і продкі знакамітых дзеячэў Беларускай культуры — мастака Юзафа Аляшкевіча і паэта Тамаша Зана. Лявон з жонкай Барбарай Загорскай нарадзіў пяць сыноў, сярод якіх быў і бацька Казіміра Феліцыяна (1770-я — да 1816), "чымеснік Пінскай брыгады" войскі ВКЛ (створыў, па ўсёй верагоднасці, прымуданы для ваякішых). У дваранскай справе заадавацца і маёнтак Бахматовічаў (на ўсход ад Радашковічаў), якім набыта валодалі Бахматовічы. Праўда, першая вядомая нам згадка гэтага роду больш старая. Паходзіць яна з кнігі "Птоўскай метрыкі" за 1518—1523 гады, у якой было згадана некі "Барыян і шляхціч Багдан Бахматовіч".

БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ

Феліцыян з Радашковічскай парэфіі перабраўся ў усюднюю Краснасельскую і атабаруся ў ваякішых Іванавічы. У 1799 годзе ў Левуноўшчыне ён уваў шлюб з удавой Агатай Бахматовіч (1775?) — пасля 1816, дзявоца прызвічана Сурынт, якая паходзіла з вельмі старога роду. Неікая яе сваёй былі пахаваны ў віленскім фарным касцёле св. Яна, аб чым сведчыла памятная дошка (пра яе гэтаваў у сваёй кнізе "Вандроўкі па Віліні" Адам Кіркор). У той першай у 1801 годзе нарадзілася дзячынкі Антанія. За ёй 8 сакавіка (24 лютага па старым стылі) 1803 года на свет прывіў Казімір. Хроснымі бацькамі неўваўці сталі шляхціч Марцін Сурынт і Канстанцыя Рамановіч, а свеккам — яванульжонка Марцін Харэвіч і Марыяна Сурынт-Юна (магчыма, сястра Агата). У 1807-м нарадзілася дачка Бяніна, якая ў 1835 годзе паішла за Яна Залучкага. Малая радзіма Казіміра цяпер — вёскаца, ад якой да чыгуначнай станцыі Ласі (Малдэчанскі напрамак) каля кіламетра. Крыўчэ менавіта дзе вёскацы Плебэнд, дзе зааваўся касцельчыне, у якім, верагодна, хрысцілі дзетак Феліцыян і Агата. Пасля паўстання 1863 года касцёл перабраў на праваслаўную царкву, якая ў 1865 годзе зааваўца і цяпер. Магільні Бахматовічаў і Залучкіх і па сёння ёсць на плябанскай могілках. З дакументаў вынікае, што Бахматовічы былі чынашвай шляхты, а Казімір нарадзіўся "не там і не тады". Ну а раз мы ўжо згадалі Юзафа Аляшкевіча і Тамаша Зана, то не лішнім будзе нагадаць: першы нарадзіўся ў Жамойці толькі таму, што яго бацька, кіраўнік радашковічскай касцельнай капэлы, быў адпраўлены ў службовую камандзіроўку (пахэаў з цяжарнай жонкай), а другі нарадзіўся не ў Мясцаце, а ў Халецкаўшчыне (побач са станцыяй "Аляновічы").

Дачка Адама Гонтра. Беларускае пацэ, пісьменніца, драматург і мемаруарыстка. Яе вершы былі выдзены ў некалькіх тамах а драматычна-творчых зборках з поспехам ставіліся на віленскай тэатральнай сцэне. Усё жыццё яна ўтрымлівала німаля важных згадак пра Казіміра Бахматовіча.

Ян Рустэм (1762? — 1835)

Жывапісец, стваральнік Віленскай мастацкай школы. Вучань Яна Норбіна і Марцыяна Бенарэлі. Вядомыя вучні — Казімір Бахматовіч, Валелці Баньковіч, Адам Шымель, Юзаф Аляшкевіч, Канут Русецкі, Напалеон Орда, Міхал Кушэла і многія іншыя.

Зміер ЮРКЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **"Па-за прасторай"**. Да 13 жніўня.
- Выставачны праект **"Сімфонія вялікага космасу"**. Да 17 верасня.

г. Мінск, вул. Някрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава работ удзельнікаў V Міжнароднага фестывалю **"Тэкстыльны букет"**. Да 30 ліпеня.

УНП 192543414

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Інтэрактыўная праграма **"Крылатыя абаронцы Радзімы"** на пляцоўцы каля легендарнага самалёта "Лі-2". Папярэдні запіс. Кожную суботу і нядзелю да верасня.
- Запрашаем юных наведвальнікаў музея ў прастору **"Музей для дзяцей"** – атмасфера партызанскага лесу ў спалучэнні з сучаснымі тэхналогіямі і абсталяваннем, добрымі і ўважлівымі музейнымі педагогамі. Тут праходзяць музейна-

педагагічныя заняткі і лекцыі для школьнікаў, майстар-класы і інтэрактыўныя праграмы для хлопчыкаў і дзяўчынак і іх бацькоў. **Прастора працуе з серады па нядзелю!**

У продаж паступілі сертыфікаты на наведанне музея з экскурсіяй і без яе. Ёсць аб'екты: "Сямейны", "Дзіцячы", "Для старшакласнікаў і дарослых".

Падрабязнасці на сайце wamuseum.by.

УНП 100235472

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянная экспазіцыя.**
  - Выстава **"Нацюрморт – прыгажосць у звычайным"**. Да 27 жніўня.
  - Выстава ўдзельнікаў V Трыенале дэкарэтыўнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў "ДЭКАРТ-22" – **"Выбранае"**. Да 30 ліпеня.
  - Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**. Правоўдзіцца заўсёды.
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефоне 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

ЗАМКАНЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць, тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя **"Нашае часу. Да 40-годдзя пачатку рэстаўрацыі Мірскага замка" (0+)**. Да 10 жніўня.
- Часовая экспазіцыя **васковых фігур "Тайная вячэра" (0+)**. Да 31 жніўня.
- Выстава **"ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі" (0+)**. Паўночны корпус. Да 31 жніўня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для двух **"Інтрыгі Купідона"**.
- Квэст-экскурсія для ўсёй сям'і **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя на старадаўнім рэцэпце"**, **"Асабліваці жаноцага касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

У нашым пазнавальна-адукацыйным Telegram-канале вы можаце даведацца больш цікавых фактаў пра беларускае мастацтва і мову, паўдзельнічаць у штодзённых апытанках і прачытаць пра культурнае жыццё краіны. Далучайцеся!

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Экспазіцыя мастацкага шкла 1910 – 1960-х гадоў **"Асцярожна, посуд!"**. Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 30 ліпеня.
- Выстава **"Аляксей Глебаў. Услаўляючы чалавека"**. Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 13 жніўня.
- Персанальная выстава жывапісу Ганны Садоўскай **"Шляхі творчасці"**. Да 14 жніўня.
- Выстава твораў мастакоў Беларусі – юбіляраў 2023 года **"Плынь часу": жывапіс, скульптура,**

- дэкарэтыўна-прыкладное мастацтва". Да 17 верасня.
- Выстава **"Станіслаў Жукоўскі: пункт прыцягнення – сядзіба"**. Да 1 кастрычніка.
- Экскурсіі: **"Сям'я-самыя... (6+), "Якога колеру зіма?" (6+), "Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве" (6+), "Казкі Усходу" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Партрэты даўняй мінульы пакалення..." (10+), "Мінскі моў каханьня" (16+), "Жаночы партрэт" (16+), "Мінск у Музеі" (16+). Правоўдзіцца заўсёды.**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

- **Палацкі ансамбль**
- Творчы праект **"Вяртанне ды тэатральнай вытокаў"**. 28 – 30 ліпеня.
- Выстава **"Летапіс праса: разладзім старонкі"** з прыватнай калекцыі Барыса Васільева і Юліі Рэжускай. Малая выставачная зала. Да 12 лістапада.
- Выстава **"Упершыню экспанат. 3 фонду Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж»"**, прысвечаная 30-годдзю ўстаноў і 800-годдзю горада Нясвіжа. Вялікая выставачная зала. Да 10 снежня.
- Праект **"Пэратворэння ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. Экспазіцыяная зала першага пускавога комплексу.
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырымоніаль нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- Часовая выстава мастака **Генадзя Чыстага "Кошкі летніх падарункаў"**. Да 7 жніўня.
- **Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3) Пастаянная экспазіцыя**
- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
- **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі"**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. **"Культура часу"**. 3 фонду музея-запаведніка.

- **Мерапрыемствы**
  - Квэсты: **"Безаблічны артэфакт"**, **"Карта сямі каралеўстваў"**, **"Музейны дэтэктыў"**, **"Музейнае расследаванне"**.
  - Культурныя мерапрыемствы: **"Прыём у княгіні"**, **"Дзень нараджэння ў Ратушы"** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
  - Сюжэтно-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"** (група да 25 чалавек).
  - Гульнява-знаёмства **"Музейка аб музеі"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
  - Гульнявая праграма **"Выкрутасы"** (група да 25 чалавек).
  - **Архітэктурны помнік "Слуцкая брама" (г. Нясвіж, вул. Слуцкая)**
  - Часовая экспазіцыя **"Нясвіж – скрывавае трох хрысціянскіх рэлігій. Храмавае дойдзтва"**. Да 30 верасня.
- Падрабязнасці на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён, тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Народнае мастацтва Беларусі XX – XXI стст."**. Да 9 верасня.
- Праграма **"Каляды ў музеі"**. Правоўдзіцца заўсёды.

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выставачны праект **"Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XIX–XXI стст."**. Да 7 жніўня.
- Экскурсія **"Шлях мастака Валенція Ваньковіча"**. Папярэдні запіс.
- **Правоўдзіцца заўсёды.**
- Экскурсія **"Сядзібны партрэт"**. Папярэдні запіс.

- **Правоўдзіцца заўсёды.**
- Экскурсія **"Інтэр'ер шляхецкай сядзібы"**. Папярэдні запіс.
- **Правоўдзіцца заўсёды.**
- Спектакль **тэатра ценяў "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апаўяданнях. Белая сарока"**. Папярэдні запіс.
- **Правоўдзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

Вялікі тэатр Беларусі

аб'юляе конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады па творчай спецыяльнасці **"рэжысёр"** у службу галоўнага рэжысёра.

Заявы прымаюцца да **29 жніўня 2023 года**. Дадатковая інфармацыя — на сайце bolshoibelarus.by

220029 г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.

УНП 191081332

Вялікі тэатр Беларусі

аб'юляе конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады па творчай спецыяльнасці **"артыст-вакаліст (саліст)"** па наступных тыпах галасоў: **лірыка-каларатурнае сапрапа і драматычны тэнор**.

Дадатковая інфармацыя — на сайце bolshoibelarus.by

220029 г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.

УНП 191081332

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 192543414

Фотафакт

У музейным комплексе "Дудуткі" чатырнаццаты раз прайшоў фестываль сярэднявечнай культуры "Наш Грунвальд".

Фота Кацярыны ГУСЕВАЙ

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНЮСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАВРЫШ, Яўген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Яўгенія ТАБЕЦ.

Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЬЦІН, Юрыі ЧАВЯКЕВІЧ, Дарына ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Рэдактар літаратуры — Машей ЗАЙЦАУ.

Рэдактары мастацкай — Марына ПЯРКОУСКАЯ, Мікалай КАСЦЮКОУ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адрас: 8 017 2860797.

Падпісныя індэксы: 63875, 638752, 63879. Ільготны на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзунююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 27.07.2023 у 16.00. Замова № 1572. Наклад 3344.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку" ". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2023.